

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
**OFISI YA RAIS, MIPANGO
NA UWEKEZAJI**

2026/27

**HOTUBA YA BAJETI YA OFISI YA
RAIS, MIPANGO NA UWEKEZAJI KWA
MWAKA 2026/27 ILIYOWASILISHWA
NA MHESHIMIWA PROF. KITILA
ALEXANDER MKUMBO (MB),
WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS,
MIPANGO NA UWEKEZAJI**

**MHE. PROF. KITILA ALEXANDER
MKUMBO (MB),**
WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS,
MIPANGO NA UWEKEZAJI

MHE. DKT. PIUS CHAYA (MB),
NAIBU WAZIRI, OFISI YA RAIS,
MIPANGO NA UWEKEZAJI

DKT. TAUSI M. KIDA,
KATIBU MKUU, OFISI YA RAIS – MIPANGO

DKT. FRED M. MSEMWA,
KATIBU MKUU, OFISI YA RAIS – UWEKEZAJI

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA RAIS, MIPANGO NA UWEKEZAJI

**HOTUBA YA BAJETI YA OFISI YA RAIS,
MIPANGO NA UWEKEZAJI KWA MWAKA
2026/27 ILIYOWASILISHWA NA MHESHIMIWA
PROF. KITILA ALEXANDER MKUMBO (MB),
WAZIRI WA NCHI, OFISI YA RAIS,
MIPANGO NA UWEKEZAJI**

DODOMA

APRILI 2026

YALIYOMO

1. UTANGULIZI	1
1.1 Shukrani na Pongezi.....	1
1.2 Salamu za Pole	4
1.3 Mpangilio wa Hoja.....	4
2. TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MPANGO KWA MWAKA 2025/26	5
2.1 Utangulizi	5
2.2 Maandalizi ya Mipango ya Maendeleo ya Kitaifa.....	5
2.2.1 Utoaji wa Elimu kwa Umma kuhusu Dira 2050	7
2.2.2 Usimamizi wa Mipango na Miradi ya Maendeleo...8	
2.2.3 Kuongeza Matumizi ya Tafiti ili Kukuza Ubunifu Katika Upangaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo	11
2.2.4 Kuwezesha Ushiriki wa Sekta Binafsi katika Upangaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo:	14
2.3 Hali ya Uwekezaji wa Sekta Binafsi.....	14
2.4 Mapitio ya Sera ya Taifa ya Kuhamasisha Uwekezaji ya Mwaka 1996 na Kuandaa Mkakati wa utekelezaji	18
2.5 Kuratibu na kusimamia Majadiliano ya Mikataba ya Uwili ya Kimataifa ya Uwekezaji (Bilateral Investment Treaties – BITs).....	19
2.6 Kuratibu na Kusimamia Uwekezaji Katika Maeneo Maalum Ya Kiuchumi (SEZ).....	20
2.7 Kuratibu Uhamasishaji na Uwezeshaji wa Uwekezaji wa Sekta Binafsi	21
2.8 Maboresho ya Mifumo ya TEHAMA.....	23
2.9 Programu ya Vijana ya Huduma Jumuishi za Usaidizi wa upatikanaji wa vifaa/bidhaa na mauzo ya nje	24
2.10 Kuimarisha Uwekezaji wa Umma.....	24
2.11 Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji.....	30

3. TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA 2025/26	32
3.1 Mwenendo wa Mapato na Matumizi hadi Machi, 2026 (Fungu 11, Fungu 07 Na Fungu 66).....	32
3.1.1 Makusanyo ya Maduhuli.....	32
3.1.2 Bajeti iliyoidhinishwa.....	32
3.1.3 Matumizi.....	33
4. MAPENDEKEZO YA VIPAUMBELE VYA MPANGO KWA MWAKA 2026/27	34
4.1 Utangulizi.....	34
4.2 Kuratibu na kusimamia Utekelezaji wa Dira 2050.....	34
4.2.1 Kuimarisha Matumizi ya Tafiti, Takwimu na Suluhu za Kiubunifu katika Upangaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo	34
4.2.2 Kufuatilia Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo ya Taifa	36
4.2.3 Kufuatilia utekelezaji wa Maeneo Muhimu ya Vipaumbele vya Taifa.....	36
4.2.4 Kutathmini Rasilimali za nchi.....	37
4.2.5 Kuimarisha Ushirikishwaji wa Sekta Binafsi katika Uandaaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo ya Taifa	37
4.2.6 Kuendelea Kujenga Uelewa kwa Umma Kuhusu Dira 2050 na Majukumu ya Tume ya Taifa ya Mipango.....	38
4.2.7 Kuendelea Kuimarisha Utendaji Kazi Kupitia Mifumo ya TEHAMA na Kuwajengea Uwezo Watumishi Katika Kusimamia Uchumi, Upangaji na Utekelezaji wa Mipango.....	38
4.3 Kuhamasisha, Kuwezesha na Kutoa Huduma kwa Wawekezaji wa Sekta Binafsi.....	39
4.3.1 Mapitio ya Mwongozo wa Usimamizi na Uendelezaji wa Maeneo Maalumu ya Kiuchumi (SEZ).....	39

4.3.2	Kuongeza kiasi cha Ardhi iliyoandaliwa kwa ajili ya Uwekezaji (Landbank).....	39
4.3.3	Kuandaa Mkakati wa Kuvutia Uwekezaji wa Kimkakati katika Sekta ya Uunganishaji na Utengenezaji wa Magari	40
4.3.4	Kuhamasisha mauzo ya nje.....	40
4.3.5	Kuandaa Maeneo Maalum ya Uwekezaji kwa ajili ya Vijana	41
4.3.6	Kuandaa Kitabu cha Orodha ya Vivutio (Tax incentives compendium Book).....	41
4.3.7	Uratibu wa Mikutano ya Kitaifa ya Uwezeshaji Wawekezaji (National Investment Facilitation Forums).....	41
4.4	Kuimarisha Uwekezaji wa Umma.....	42
4.4.1	Kuendelea kufanya mageuzi na maboresho ya utendaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma	42
4.4.1.1	Kukamilisha Sheria ya Uwekezaji wa Umma	42
4.4.1.2	Upatikanaji wa Mitaji kwa ajili ya uwekezaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma	42
4.4.1.3	Kuimarisha Utaratibu wa Upatikanaji wa Watendaji Wakuu na Wajumbe wa Bodi za Wakurugenzi za Mashirika ya Umma kwa njia ya Ushindani.....	42
4.4.1.4	Uhuru wa Kujiendesha kwa Mashirika Yanayofanya Biashara	43
4.4.1.5	Kuendelea kufanya Tathmini ya Kina kuhusu Utendaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma	43
4.5	Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji.....	44
4.5.1	Kuanzisha Mpango wa Kupima Utendaji wa Sekretariati za Mikoa kwa Kuzingatia Kigezo cha Kuhamasisha, Kuwezesha na Kuhudumia Uwekezaji na Kukuza Biashara.....	44

4.5.2	Kuandaa Mapendekezo ya Sheria ya Uwezesaji Biashara	45
4.5.3	Kukamilisha na kuanza kutekeleza Mkakati wa Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji	45
4.6	Kuimarisha Sekta Binafsi Katika kuchukua nafasi yake kama injini ya maendeleo ya uchumi.....	45
4.7	Kuratibu Programu za Kuondoa Umasikini.....	47
5.	MAPENDEKEZO YA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA 2026/27	48
5.1	Mapato.....	48
5.2	Matumizi.....	48
6.	HITIMISHO	50

ORODHA YA VIFUPISHO

ADP	Mpango wa Maendeleo wa Mwaka Mmoja
BIT	Mikataba ya Uwili ya Kimataifa ya Uwekezaji
DRC	Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo
EAC	Jumuiya ya Afrika Mashariki
EPA	Mikataba ya Makubaliano ya Kiuchumi
FYDP IV	Mpango wa Nne wa Taifa wa Maendeleo wa miaka mitano
LTPP 2050 Mb.	Mpango wa Muda Mrefu wa Maendeleo 2050 Mbunge
MKUMBI I	Mpango wa Kwanza wa Kuboresha Mazingira ya Biasharana Uwekezaji
OMH	Ofisi ya Msajili wa Hazina
OR-MU	Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji
SADC	Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika
SGR	Reli ya Kisasa ya Mwendokasi
SEZ	Maeneo Maalum ya Uwekezaji
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TDV 2025	Dira ya Taifa ya Maendeleo ya mwaka 2025
TISEZA	Mamlaka ya Uwekezaji na Maeneo maalum ya Kiuchumi Tanzania
UAE	Nchi za Umoja wa Falme za Kiarabu
UNCTAD	Shirika la Umoja wa Mataifa linalohusika na Maendeleo ya Biashara

1. UTANGULIZI

1. **Mheshimiwa Spika**, kufuatia taarifa zilizowasilishwa leo mbele ya Bunge lako Tukufu, ikiwa ni taarifa ya Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji na taarifa ya Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria, ninaomba kutoa hoja kwamba, sasa Bunge likubali kujadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji kwa Mwaka 2026/27 yanayojumuisha Fungu 11 – Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji; Fungu 66 – Tume ya Taifa ya Mipango; na Fungu 07 – Ofisi ya Msajili wa Hazina.

1.1 Shukrani na Pongezi

2. **Mheshimiwa Spika**, awali ya yote, ninapenda kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa neema ya uhai na afya njema ambayo imetuwezesha kukutana tena katika Mkutano wa tatu wa Bunge la Kumi na Tatu, na iliyonipa mimi fursa hii ya kuwasilisha Hotuba ya Bajeti ya Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji ya mwaka 2026/27.

3. **Mheshimiwa Spika**, Kwa kuwa hii ni hotuba yangu ya kwanza ya bajeti tangu nilipoteuliwa kufuatia uchaguzi mkuu wa mwaka 2025, ninaomba nitumie fursa hii kumshukuru **Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania**, kwa kuniadini na kuniteua tena kuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji. Ninamuahidi kumrushia imani hii kwa utii kwake, kwa serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kwa Chama Cha Mapinduzi, na kwa kuchapa kazi kwa bidii na maarifa ili kutimiza maono yake ya kuiona Tanzania ikiwa Taifa jumuishi, lenye ustawi zaidi, lenye haki na linalojitegemea.

4. **Mheshimiwa Spika**, Naomba pia niungane na Mheshimiwa Waziri Mkuu katika kumpongeza kwa dhati **Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan** kwa kuchaguliwa katika Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2025 kuwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Ninamtakia Mheshimiwa Rais afya njema, amani, utulivu na mafanikio makubwa katika utekelezaji wa majukumu yake makubwa ya kitaifa.
5. **Mheshimiwa Spika**, Ninapenda kutoa pongezi kwa **Mheshimiwa Balози, Dkt. Emmanuel John Nchimbi, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania**, kwa kazi anayoifanya katika kumsaidia Mheshimiwa Rais kutekeleza majukumu ya kujijenga Tanzania yetu.
6. **Mheshimiwa Spika**, Aidha, ninampongeza **Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwinyi**, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kuchaguliwa tena kuwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi. Ninamtakia mafanikio makubwa katika kuendelea kujijenga Zanzibar.
7. **Mheshimiwa Spika**, Ninampongeza **Mheshimiwa Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa mambo matatu. Kwanza, ninampongeza kwa kuteuliwa kuwa Waziri Mkuu wa 12 wa Tanzania (wa kumi kama Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania). Pili, ninampongeza Mheshimiwa Waziri Mkuu kwa kuanza kazi vizuri kunakothibitishwa na vigezo angalau vitatu. Mosi, ni utulivu bungeni tangu Bunge hili la 13 lianze. Pili, usimamizi mzuri wa shughuli za serikali unaonesha matokeo ya wazi kupitia vikao mbalimbali vya mawaziri na watendaji wengine wa serikali. Tatu, ziara ambazo amekuwa akizifanya kwa wananchi ambazo zinaambatana na uzinduzi wa miradi ya maendeleo na usikilizwaji na utatuzi wa kero za wananchi.

Aidha, ninampongeza Mheshimiwa Waziri Mkuu kwa hotuba nzuri ya bajeti ya ofisi yake na ambayo aliiwasilisha kwa umahiri mkubwa. Hotuba hiyo imejenga msingi wa hotuba za bajeti za wizara ikiwemo hotuba yangu ninayoiwasilisha hapa leo.

8. **Mheshimiwa Spika**, Ninakupongeza wewe binafsi, **Mheshimiwa Mussa Azzan Zungu (Mb)**, kwanza kwa kuchaguliwa kuwa Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, na pili kwa jinsi ulivyoanza kazi vyema katika kuliongoza bunge hili kwa umahiri mkubwa. Aidha, ninampongeza **Mheshimiwa Daniel Baran Sillo (Mb)**, kwa kuchaguliwa kuwa Naibu Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Uongozi wenu thabiti umelifanya Bunge kuendelea kuwa chombo imara cha kutunga Sheria, kusimamia Serikali na kuwakilisha wananchi kwa ufanisi.
9. **Mheshimiwa Spika**, ninapenda kuwapongeza **Waheshimiwa Mawaziri wenzangu na Naibu Mawaziri wote** kwa kuaminiwa na kuteuliwa na Mheshimiwa Rais kuongoza wizara mbalimbali wanazozisimamia. Ninawaahidi ushirikiano mkubwa katika kutekeleza majukumu yetu. Kipekee kabisa, nimpongeze **Mheshimiwa Dkt. Pius Stephen Chaya (Mb)**, kwa kuteuliwa na Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuwa Naibu Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji.
10. **Mheshimiwa Spika**, Ninapohitimisha shukrani zangu ninaomba kuishukuru sana Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria chini ya uongozi wa **Mheshimiwa Dkt. Damas Daniel Ndumbaro (Mb)** – Mwenyekiti; **Mheshimiwa Edwin Enos Swalle (Mb)** – Makamu Mwenyekiti; na Wajumbe wa Kamati kwa michango, ushauri na miongozo waliyotupatia katika maandalizi ya Bajeti ya Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji. Ninaishukuru Kamati kwa ushirikiano ambao tumekuwa nao tangu tulipoanza shughuli za kamati. Aidha, ninamshukuru Katibu wa Bunge kwa ushirikiano wake kupitia wasaidizi wake wanaosimamia Kamati hii.

1.2 Salamu za Pole

11. **Mheshimiwa Spika**, kwa masikitiko makubwa, ninaungana na Mheshimiwa Waziri Mkuu kutoa pole kwa **Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Bunge lako Tukufu, ndugu, jamaa, marafiki na Watanzania wote kwa ujumla kufuatia kuondokewa na wapendwa wetu **Mheshimiwa William Vangimembe Lukuvi (Mb)**, aliyekuwa Waziri wa Nchi, Ofisi ya Waziri Mkuu (Sera, Bunge, Uratibu na Wenye Ulemavu) na Mbunge wa Jimbo la Isimani, **Mheshimiwa Jenista Joackim Mhagama**, aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Peramiho na **Mheshimiwa Halima Idd Nassor**, aliyekuwa Mbunge wa Viti Maalum. Tutaendelea kuwakumbuka kwa mchango wao katika kulitumikia Taifa. ***Tunamuomba Mwenyezi Mungu azilaze roho za marehemu mahali pema peponi, Amina.***

1.3 Mpangilio wa Hoja

12. **Mheshimiwa Spika**, baada ya maelezo ya utangulizi, naomba kuwasilisha hoja iliyo mbele yetu kwa mjadala na idhini ya Bunge lako Tukufu. Hoja yangu imegawanyika katika maeneo makuu manne (4): Taarifa ya utekelezaji wa Mpango kwa Mwaka 2025/26; Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka 2025/26; Mapendekezo ya Vipaumbele vya Mpango wa Mwaka 2026/27; na Mapendekezo ya Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka 2026/27.

2. TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MPANGO KWA MWAKA 2025/26

2.1 Utangulizi

13. **Mheshimiwa Spika**, Kwa mujibu wa mgawanyo wa majukumu ya Wizara yaliyoainishwa katika Gazeti la Serikali kupitia Tangazo la Serikali (GN) Namba 407A la tarehe 22 Juni, 2023, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji ilikuwa na majukumu 12 kama ifuatavyo– *Sera za Uwekezaji na Utekelezaji wake; Uhamasishaji wa Uwekezaji wa Ndani na wa Kigeni; Uboreshaji wa Mazingira ya Biashara; Masuala ya Tume ya Taifa ya Mipango; Masuala ya Uwekezaji na Maeneo Maalumu ya Kiuchumi; Masuala ya Uwekezaji wa Umma; Uratibu na Maendeleo ya Kongani za Viwanda, Maeneo ya makazi na Mgawanyo wa Viwanda; Uchakataji wa Bidhaa kwa ajili ya Mauzo ya Nje; Uhamasishaji wa Mauzo ya Nje; Mashirika ya Kimataifa yanayohusika na Uwekezaji; Uboreshaji wa Utendaji na Maendeleo ya Rasilimali Watu katika Ofisi hii; na Usimamizi wa Taasisi zilizo Chini ya Ofisi, Mashirika ya Umma, Wakala, Mipango na Miradi inayosimamiwa na Ofisi.* Hivyo, taarifa ya utekelezaji inawasilishwa kwa kuzingatia maeneo yanayoakisi majukumu hayo, pamoja na Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2025/26 na Mwongozo wa Bajeti ya Serikali wa Mwaka 2025/26. Majukumu yametokelezwa kupitia Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji na taasisi zilizo chini yake, ambazo ni Tume ya Taifa ya Mipango, Ofisi ya Msajili wa Hazina, na Mamlaka ya Uwekezaji na Maeneo Maalum ya Kiuchumi Tanzania (*Tanzania Investment and Special Economic Zones Authority – TISEZA*).

2.2 Maandalizi ya Mipango ya Maendeleo ya Kitaifa

14. **Mheshimiwa Spika**, Kama tunavyokumbuka, kufuatia kukamilika kwa maandalizi yake na kuidhinishwa kwake, **Mheshimiwa**

Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, alizindua rasmi Dira 2050 tarehe 17 Julai, 2025 jijini Dodoma. Kufuatia hatua hii, na kama sehemu ya maandalizi ya utekelezaji wa Dira 2050, Serikali kupitia Tume ya Taifa ya Mipango imeandaa nyenzo muhimu za utekelezaji ambazo ni Mpango Elekezi wa Maendeleo wa Muda Mrefu (*Long Term Perspective Plan – LTPP 2026/27 – 2050/51*), Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Miaka Mitano (*Five Year Development Plan – FYDP IV 2026/27 – 2030/31*), Mwongozo wa Ufuatiliaji, Tathmini, Uwajibikaji na Kujifunza (*Result Based Monitoring, Evaluation, Accountability and Learning – RBMEA&L 2026/27 – 2030/31*) na Mapendekezo ya Mpango wa Maendeleo wa Mwaka Mmoja (*Annual Development Plan – ADP 2026/27*).

15. **Mheshimiwa Spika**, Tume ya Taifa ya Mipango imeandaa Mwongozo wa Kitaifa wa Mipango ambao unaelekeza taasisi zote za umma hatua za kufuata katika uandaaji wa mipango yao, uwekezaji na biashara. Mwongozo huu unalenga kuhakikisha matumizi yenye tija ya rasilimali za umma; kufungamanisha malengo ya maendeleo na jitihada za taasisi za umma; na kuweka utaratibu unaowezesha upangaji wa pamoja kuanzia ngazi ya Taifa hadi Halmashauri.
16. **Mheshimiwa Spika**, Mwongozo huu ulianza kutumika Disemba 2025 kwa lengo la kuhakikisha maandalizi ya mipango na bajeti za Wizara, Taasisi za Umma, Sekretariati za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa kwa mwaka wa fedha 2026/27 yanazingatia maudhui ya Dira 2050 pamoja na vipaumbele mahsusi vya FYDP IV. Katika kuhakikisha mwongozo huo unazingatiwa, Tume ya Taifa ya Mipango imeendelea kutoa msaada wa kitaalamu kwa Wizara, Taasisi za Umma, Sekretariati za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa katika maandalizi ya Mipango ya Mageuzi ya Kisekta (Sectoral Transformation Plans) kwa sekta tisa (9) za mageuzi zilizoainishwa katika Dira 2050, Mipango ya Maendeleo ya Mikoa (Regional

Development Plans) na Mipango ya Maendeleo ya Halmashauri (Councils Development Plans). Hatua hii itasaidia kuhakikisha ufungamanishaji stahiki wa Dira 2050 na FYDP IV katika mipango ya kisekta, Mikoa na Halmashauri na kuongeza umadhubuti wa utekelezaji.

17. **Mheshimiwa Spika**, Tume ya Taifa ya Mipango imeendelea na uandaaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27 ambao unaanzisha rasmi safari ya utekelezaji wa Dira 2050 katika kipindi cha muda mfupi kupitia Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2026/27 – 2030/31(FYDP IV) wenye dhima ya **“Mageuzi kwa ajili ya Ukuaji Jumuiishi wa Uchumi na Uzalishaji Ajira”**. Mpango huu unalenga upangaji wa kimkakati na mageuzi ya mifumo na utawala bora; mageuzi ya kiuchumi; mageuzi ya mashirika ya umma ili kuongeza mchango wake katika uwekezaji; na mageuzi ya maandalizi ya miradi ili kuvutia uwekezaji katika sekta za mageuzi zitakazoleta ukuaji endelevu wa uchumi. Mpango huo umeainisha maeneo matano (5) ya kipaumbele ambayo ni: utawala, amani, usalama na utulivu; kujenga uchumi imara, jumuiishi na shindani kupitia sekta za kimageuzi; kuimarisha uwezo wa watu na maendeleo ya jamii; uhifadhi wa mazingira na uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi; na kutumia kikamilifu vichocheo vya maendeleo. Aidha, Mapendekezo ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27 yalikamilika na kuidhinishwa na Bunge lako Tukufu mwezi Februari 2026.

2.2.1 Utoaji wa Elimu kwa Umma kuhusu Dira 2050

18. **Mheshimiwa Spika**, Tume ya Taifa ya Mipango imeendelea kuelimisha umma kuhusu Dira 2050 kupitia mikutano na makongamano 18 yaliyohusisha wadau mbalimbali wakiwemo makundi ya vijana, sekta binafsi, wadau katika sekta ya miundombinu na Kamati za Kudumu za Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa lengo la kutoa elimu kwa umma

kuhusu Dira 2050. Aidha, Ofisi imeanzisha kipindi maalum cha Dira 2050 kupitia televisheni ya TBC1 na ITV ambapo hadi kufikia Machi 2026, jumla ya vipindi 36 vimeandaliwa na kurushwa.

2.2.2 Usimamizi wa Mipango na Miradi ya Maendeleo

19. Mheshimiwa Spika, Katika kufikia malengo ya mipango; ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa ni nyenzo muhimu za usimamizi na uwajibikaji. Hivyo, Tume ya Taifa ya Mipango imeimarisha ufuatiliaji na tathmini ya mipango na miradi ya maendeleo kwa kuandaa Mwongozo wa Ufuatiliaji, Tathmini, Uwajibikaji na Kujifunza Unaozingatia Matokeo ya Dira 2050. Mwongozo huu unaainisha mfumo uliojengwa katika misingi ya usimamizi unaozingatia matokeo na unaolenga kuhakikisha kuwa utekelezaji wa mipango unafuatiliwa kwa kuzingatia mnyororo wa matokeo, hususan katika ngazi ya matokeo ya muda mfupi (outputs) na matokeo ya muda wa kati (outcomes). Lengo la mwongozo huu ni:-

- i) Kufuatilia utekelezaji wa shughuli na matumizi ya rasilimali dhidi ya malengo ya mwaka;
- ii) Kupima maendeleo ya utekelezaji wa viashiria vya muda mfupi, wa kati, na muda mrefu;
- iii) Kubaini changamoto na kupendekeza hatua za kuzitatua kwa wakati;
- iv) Kuandaa na kuwasilisha taarifa sahihi za utekelezaji ambazo zitakuwa msingi wa kufanya maamuzi ya kisera na kiutendaji; na
- v) Kuwa kigezo kikuu cha motisha na uwajibikaji kwa Wakuu wa Taasisi za Umma.

20. Mheshimiwa Spika, mfumo huu umeainisha ngazi tatu (3) za ufuatiliaji ambazo ni: **Mosi:** Ufuatiliaji katika ngazi ya shughuli ambapo watekelezaji wa miradi na afua zote za mipango wanapaswa kufuatilia moja kwa moja utekelezaji na kutoa taarifa,

Pili: Ngazi ya matokeo ya muda mfupi ambapo utekelezaji wa shughuli utazalisha matokeo ya muda mfupi ambayo yatafanyiwa ufuatiliaji na watekelezaji, waratibu wa mipango katika ngazi ya wizara, pamoja na ngazi ya kitaifa ikiwemo Tume ya Taifa ya Mipango, kwa msingi wa robo mwaka, nusu mwaka na mwaka; na **Tatu:** Ngazi ya matokeo ya muda wa kati ambapo ufuatiliaji utafanyika ili kupima mabadiliko katika upatikanaji, ubora na matumizi ya huduma kwa walengwa yanayotokana na matokeo ya moja kwa moja. Ufuatiliaji huu utafanywa na wizara, taasisi na mamlaka husika kwa kushirikiana na Tume ya Taifa ya Mipango, kwa kutumia tafiti, takwimu za kiutawala na mapitio ya utekelezaji ya mara kwa mara. Taarifa zitakazoandaliwa zitatumika kupima mafanikio ya mpango na kufanya maboresho ya kisera na kiutendaji.

21. **Mheshimiwa Spika,** ufuatiliaji huu utafanyika kupitia ziara za ukaguzi wa miradi, taarifa za utekelezaji za robo mwaka wa miradi na viashiria vya mpango; Mfumo wa Kitaifa wa Usimamizi wa Mipango ya Maendeleo na vikao vya mapitio ya utekelezaji vya kila robo mwaka. Aidha, tathmini zitafanyika ili kupima ufanisi, tija, uendelevu na matokeo ya mpango. Tathmini hizo zitajumuisha: Tathmini ya utekelezaji wa mpango kwa robo mwaka, nusu mwaka, na mwisho wa mwaka kupitia viashiria vya matokeo ya moja kwa moja na matokeo ya muda wa kati; na Tathmini maalum kulingana na mahitaji.
22. **Mheshimiwa Spika,** vilevile Tume ya Taifa ya Mipango imeandaa Mwongozo wa Kitaifa wa Miradi ya Maendeleo ambao unaimarisha utaratibu wa kuibua, kuandaa, kutekeleza na kusimamia miradi ya maendeleo ili kuongeza tija katika matumizi ya fedha. Mwongozo huu umeweka bayana taratibu, vigezo vya uchambuzi na tathmini za miradi na hivyo kuwa rafiki kwa watumiaji katika ngazi zote. Aidha, Mwongozo huu umejumuisha mabadiliko ya kisheria na kimuundo katika usimamizi wa miradi na programu za maendeleo, ajenda

mtambuka ikiwemo mabadiliko ya tabianchi, ushiriki wa sekta binafsi na uhamasishaji wa vyanzo mbadala vya ugharamiaji wa miradi ya maendeleo.

23. *Mheshimiwa Spika*, ili kuwezesha ufuatiliaji wa utekelezaji wa miradi ya maendeleo kwa wakati (real –time monitoring), Tume ya Taifa ya Mipango imeandaa Mfumo wa Kitaifa wa Usimamizi wa Mipango ya Maendeleo (National Development Plans and Project Management Information System – NPMIS) ambao utawezesha upangaji, uchambuzi, ufuatiliaji na tathmini pamoja na ufungaji wa utekelezaji wa miradi kufanyika kidijitali. Mfumo huu umeanisha malengo mahsusi manne (4) ya Dira 2050, shabaha 19 na viashiria ambapo miradi itatakiwa kuonesha namna itakavyowezesha utekelezaji ya Dira 2050 kupitia mipango ya muda wa kati na muda mfupi. Hii itasaidia ukusanyaji wa taarifa sahihi na kwa wakati za programu na miradi ya maendeleo na hivyo kurahisisha ufuatiliaji na tathmini za utekelezaji wa mipango kwa kuzingatia malengo, shabaha, maeneo ya vipaumbele na afua mbalimbali kupitia viashiria vya matokeo. Hatua hii itawezesha kuongeza uwazi, uwajibikaji na upatikanaji wa takwimu na taarifa sahihi kwa ajili ya kufanya maamuzi ya haraka na yenye ushahidi. Lengo ni kuongeza wigo wa ufuatiliaji wa miradi ya maendeleo katika ngazi zote za utekelezaji na hivyo kupata utekelezaji wa jumla wa Mpango wa Maendeleo wa Mwaka na kujenga msingi wa kujitathmini katika kufikia malengo ya Dira 2050.

24. *Mheshimiwa Spika*, vilevile Mfumo wa Kitaifa wa Mipango ya Maendeleo utahakikisha unakusanya taarifa zote za msingi zinazohusika na hali ya umaskini nchini, upatikanaji wa huduma za kijamii, ujumuishwaji katika huduma za fedha (financial inclusion) na hali ya kipato kwa ngazi ya kaya. Hivyo, Tume ya Taifa ya Mipango kwa kushirikiana na Ofisi ya Taifa ya Takwimu itafungamanisha mfumo wa miradi na mifumo mingine ili kuwezesha kufuatilia hali ya umaskini nchini na kupendekeza hatua stahiki.

- 25. Mheshimiwa Spika**, Ofisi yangu na Tume ya Taifa ya Mipango imeendelea kushirikiana na Wizara ya Fedha katika usimamizi wa uchumi na miradi ya maendeleo ili kuongeza tija katika matumizi ya fedha na hatimaye kufikia malengo ya kiuchumi na kijamii na utoaji wa huduma kwa wananchi. Ushirikiano huo umewezesha kufanyika kwa uchambuzi wa miradi 450 inayoendelea na utekelezaji na kuainisha miradi ya kipaumbele **416** iliyojumuishwa katika Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa mwaka 2026/27; na kufanya uchambuzi na uainishaji wa **miradi 26** ya kipaumbele kati ya 38 iliyowasilishwa na Wizara ya Fedha kwa ajili ya ufadhili wa fedha za nje kwa mwaka 2026/27.
- 26. Mheshimiwa Spika**, nichukue nafasi hii kuwahimiza Wizara, idara za serikali zinazojitegemea na mashirika na taasisi za umma kuwasilisha programu na miradi ya maendeleo kupitia Mfumo wa Kitaifa wa Usimamizi wa Mipango ya Maendeleo ili kuchambuliwa na kupitishwa kabla ya kuwasilishwa Wizara ya Fedha. Kuanzia tarehe 1 Julai, 2026, Tume ya Taifa ya Mipango haitapokea wala kufanyia kazi taarifa zozote za miradi ya maendeleo nje ya mfumo huo.

2.2.3 Kuongeza Matumizi ya Tafiti ili Kukuza Ubunifu Katika Upangaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo

- 27. Mheshimiwa Spika**, ili kuhakikisha upangaji unazingatia matokeo ya tafiti kwa kuakisi mahitaji halisi ya Taifa, Tume ya Taifa ya Mipango imeendelea kuhakikisha kuwa upangaji wa mipango ya maendeleo unaongozwa na tafiti na utekelezaji unatumia mbinu bunifu ili kuongeza tija katika matokeo tarajiwa. Hivyo, katika kipindi cha mwaka 2025/26 Tume ya Taifa ya Mipango imeandaa Ajenda ya Taifa ya Utafiti 2026/27 – 2030/31 kwa lengo la kutoa mwongozo kwa taasisi za umma na binafsi katika kufanya utafiti utakaowezesha utekelezaji wa mipango ya maendeleo ya muda mfupi na muda wa kati. Ajenda hiyo imeainisha maeneo makuu matano (5) ambayo ni:

- i) Utawala bora, ufanisi wa taasisi, na mifumo ya utoaji huduma. Eneo hili ni muhimu katika kufanikisha utekelezaji wa Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano (FYDP IV) na Dira 2050 kwa ujumla;
- ii) Mageuzi ya kiuchumi, Uwekezaji na Tija (Economic Transformation, Investment and Productivity). Kwa kuzingatia Dira 2050 na Mpango Elekezi wa Maendeleo wa Muda Mrefu 2026/27 – 2050/51, mwelekeo huu unasisitiza mabadiliko ya kimuundo yanayotokana na ukuaji endelevu wa uzalishaji, kupanua uwezo wa viwanda, uundaji wa mtaji wenye nguvu, na ushirikiano wa kina katika masoko ya kikanda na kimataifa. Kufikia malengo haya kunahitajika kuwepo kwa shughuli za kiuchumi za thamani ya juu zinazoungwa mkono na mifumo bora ya uzalishaji, uvumbuzi, na mazingira ya biashara ambayo huvutia na kudumisha uwekezaji wa ndani na nje. Kipaumbele kinawekwa katika kutoa ushahidi wa kitafiti unaotekelezeka ili kuimarisha ushindani thabiti, kuimarisha mwitikio wa uwekezaji, kuimarisha uwezo wa viwanda, kukuza biashara, na kuboresha ushindani wa mauzo ya nje;
- iii) Ustawi wa pamoja, jumuishi na unaojenga uwezo wa wananchi (Human Capability, Inclusion and Social Cohesion). Eneo hii linaakisi nguzo ya pili ya Dira 2050 na linalenga kutoa majibu kwa masuala muhimu yanayohusu maendeleo ya watu;
- iv) Utunzaji wa mazingira na ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi (Environmental Integrity and Climate Resilience). Eneo hili linalenga kutatua changamoto za kimazingira, mabadiliko ya tabianchi, na masuala yanayohusu uchumi wa buluu kulingana na nguzo ya tatu ya Dira 2050; na

- v) Masuala yanayohusu Mienendo ya Idadi ya Watu na Maendeleo Endelevu (Population Dynamics and Sustainable Development). Eneo hili la utafiti limeibuliwa kwa kuzingatia ongezeko la idadi ya watu, hususani mijini. Ili kuwezesha mipango ya Taifa kuzingatia idadi ya watu, ipo haja kubwa ya kupata uelewa mpana unaotokana na matokeo ya tafiti za kisayansi ili kuiwezesha Serikali kupanga mipango kwa matumizi endelevu ya rasilimali tulizonazo.

28. Mheshimiwa Spika, kwa kutambua umuhimu wa kutumia matokeo ya tafiti kwa ajili ya kupata ushahidi wa kisayansi katika uandaaji wa mipango na usimamizi wa utekelezaji wake, Tume ya Taifa ya Mipango iliandaa mkutano wa mashauriano wa watafiti uliofanyika tarehe 23–24 Machi 2026 Dodoma kwa lengo la kuwakutanisha Watafiti kutoka Taasisi mbalimbali na Wakurugenzi Wasaidizi wa Sera, Utafiti na Ubunifu wa Wizara na Taasisi za Serikali kwa lengo la kujadili namna watakavyoweza kutumia Ajenda za Utafiti kufanya tafiti za kibunifu zitakazosaidia maandalizi ya mipango na utekelezaji wake ili kufikia shabaha za FYDP IV. Mkutano huo ulibeba maudhui ya kuonesha umuhimu wa kufungamanisha tafiti katika mchakato wa upangaji (Aligning research with National Planning Process). Hatua hii inaonesha nia ya Serikali kuondoa migongano katika utekelezaji wa afua za maendeleo na hivyo kufikia malengo na shabaha za Dira 2050 kama inavyotarajiwa.

29. Mheshimiwa Spika, nitoe rai kwa Wizara, Taasisi za Umma, Sekretariati za Mikoa, Mamlaka za Serikali za Mitaa kuwa tunapoanza utekelezaji wa Dira 2050 Julai Mosi, 2026 shughuli zote za tafiti zitatakiwa kufungamanishwa na Ajenda ya Taifa ya Utafiti 2026/27–2030/31. Hatua hii itawezesha kutoa ushahidi wa kisayansi uliofanyiwa utafiti kuhusu changamoto halisi za kiuchumi na kijamii nchini. Vilevile, itawezesha upangaji wa mipango ya muda mfupi yenye tija na matokeo makubwa kwa taifa.

2.2.4 Kuwezesha Ushiriki wa Sekta Binafsi katika Upangaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo:

- 30. *Mheshimiwa Spika***, Katika kuimarisha ushiriki wa sekta binafsi katika utekelezaji wa mipango ya maendeleo, Tume ya Taifa ya Mipango ilifanya majadiliano na wadau wa sekta binafsi kutoka mikoa mbalimbali kwa lengo la kujadili changamoto na fursa zilizopo ili kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa mipango ya maendeleo. Hii ilikuwa ni sehemu hatua muhimu katika kuandaa fahirisi ambayo ni nyenzo ya kitaifa ya kupata mtazamo halisi wa kina wa sekta binafsi (private sector firm-level insights) katika maeneo ya: Mazingira ya Kikanuni na Kisera; Utawala Bora na Ubora wa Taasisi; Miundombinu na Utoaji wa Huduma; Upatikanaji wa Mitaji na Huduma za Kifedha; Soko la Ajira na Ujuzi wa Rasilimali Watu; na Hali ya Uchumi Jumla.
- 31. *Mheshimiwa Spika***, Fahirisi inayoandaliwa ni nyenzo muhimu katika ufuatiliaji wa utendaji wa sekta binafsi na kutoa msingi thabiti wa kufanya maamuzi ya kisera na kimkakati kwa wakati muafaka. Aidha, matokeo ya fahirisi hii yatajenga msingi wa kufanya midahalo na majadiliano na sekta binafsi ili kupata maoni yatakayowezesha kutafsiri sera mbalimbali ambazo zitachochea maendeleo nchini. Hivyo, nitoe rai kwa sekta zote nchini kuhakikisha inatoa kipaumbele na kumtambua sekta binafsi kuwa mshiriki muhimu katika kuchochea mageuzi ya kiuchumi na kukuza ajira.

2.3 Hali ya Uwekezaji wa Sekta Binafsi

- 32. *Mheshimiwa Spika***, Kwa mujibu wa taarifa ya hali ya uwekezaji ya Dunia ya UNCTAD ya mwaka 2025 (***World Investment Report 2025***), Tanzania imeendelea kuimarisha utendaji wake wa mtiririko wa uwekezaji, ambapo uwekezaji kutoka nje ulifikia dola za Marekani **bilioni 1.72** mwaka 2024, ukilinganisha na **dola bilioni 1.34** mwaka 2023, sawa na ukuaji wa **asilimia 28.3**.

Kwa mujibu wa taarifa hii, katika ukanda wa Afrika Mashariki, Tanzania ilishika **nafasi ya tatu** kwa kuvutia uwekezaji kutoka nje, nyuma ya Ethiopia iliyovutia takribani dola bilioni **3.98**, na Uganda yenye dola bilioni **3.31**, huku ikiwa mbele ya Kenya (takribani dola bilioni **1.50**) na Rwanda (takribani dola milioni **819**). Licha ya kuwa nafasi ya tatu kwa kiwango cha uwekezaji, Tanzania ilikuwa **ya kwanza** kwa kasi ya ukuaji wa uwekezaji kutoka nje katika Jumuiya ya Afrika Mashariki, ikizidi wastani wa ukanda (asilimia 12).

33. **Mheshimiwa Spika**, Taarifa hiyo pia imebainisha kuwa, kwa upande wa ukanda wa SADC, Tanzania imeendelea kuwa miongoni mwa nchi za **nafasi ya kati hadi juu (takribani nafasi ya 5–6)**, ikilinganishwa na nchi zinazoongoza kama Afrika ya Kusini, Msumbiji na Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo ambazo huvutia uwekezaji mkubwa zaidi unaochangiwa na miradi mikubwa ya mafuta, gesi na madini. Kwa ujumla, takwimu hizi zinaonesha kuwa Tanzania ni **miongoni mwa nchi zenye ukuaji wa haraka wa uwekezaji barani Afrika (nafasi ya 11 kwa ukubwa wa FDI)**.
34. **Mheshimiwa Spika**, kwa ujumla, katika kipindi cha miaka mitano iliyopita, kiwango cha mitaji ya uwekezaji kutoka nje (FDIs) kimeongezeka kutoka dola za Marekani milioni 944 mwaka 2020 hadi kufikia dola bilioni 1.72 mwaka 2024, ikiwa ni ongezeko la asilimia 45.1 katika kipindi hicho.
35. **Mheshimiwa Spika**, kwa kuzingatia taarifa ya uwekezaji wa mwaka 2023, sekta zinazoongoza kwa uwekezaji kutoka nje ni madini, uzalishaji viwandani, fedha na bima, na habari na mawasiliano, ambazo kwa pamoja zilichangia asilimia 82.4 ya uwekezaji wote nchini kwa kipindi hicho.
36. **Mheshimiwa Spika**, nchi kumi zilizoongoza kwa uwekezaji kwa kuzingatia takwimu za uwekezaji za mwaka 2023 ni Visiwa vya

Clayman, Mauritius, Uingereza, Uholanzi, China, Canada, Afrika Kusini, Barbados, Kenya, na Nigeria.

37. Mheshimiwa Spika, upande wa usajili wa miradi ya uwekezaji, katika kipindi cha utekelezaji wa bajeti hii, hadi mwezi Machi 2026, TISEZA imesajili jumla ya miradi mipya 611 yenye thamani ya dola za Marekani milioni 6,233.97 ambayo inatarajiwa kuzalisha ajira mpya 102,463. Aidha kumekuwepo na miradi ya upanuzi 45 yenye thamani ya dola za Marekani milioni 586.12 ambayo inatarajiwa kuzalisha ajira mpya 9,472. Sekta zilizoongoza kwa usajili wa miradi hiyo ni uzalishaji viwandani (47.41%), usafirishaji (13.11%), ujenzi wa majengo ya biashara (12.04%), Utalii (10.21%), kilimo (7.77%), Sekta zingine za huduma, rasilimali watu, miundombinu ya kiuchumi, nishati, ujenzi, madini na mafuta, pamoja na mawasiliano ya simu (9.46%). Mikoa inayoongoza kwa kuvutia uwekezaji ni Dar es Salaam (34.76%), Pwani (21.19%), Arusha (7.32%), Mwanza (4.12%) na Dodoma (4.12%), kama ilivyobainishwa katika kiambatisho namba 1 na 2. Kwa ujumla miradi hii inaenda kuchangua kwenye ukuaji wa Uchumi kwa kuongeza ajira, fedha za kigeni, na mapato yatoakanayo na kodi kama ilivyoainishwa katika kiambatisho na tatu.

38. Mheshimiwa Spika, Aidha, kupitia programu ya uwekezaji katika maeneo maalumu ya kiuchumi (SEZ), jumla ya Miradi 19 yenye thamani ya dola za Marekani Milioni 331.51 ilisajiliwa ikitegemewa kuzalisha ajira 11,762, na mauzo ya nje yanayokadiriwa kuwa dola za Marekani Milioni 885.23. Miradi hiyo imesajiliwa katika sekta ya kilimo, uzalishaji viwandani na madini katika mikoa ya Iringa, Lindi, Njombe, Ruvuma, Kilimanjaro, Pwani, Mtwara, Arusha Dodoma, Tanga na Dar es Salaam. Wawekezaji katika maeneo hayo wanatoka, Tanzania, Hispania, India, Marekani, China, Ubelgiji, Afrika Kusini, Uturuki, Eritrea, Singapore, Ethiopia, Dubai, na Na Nevis.

- 39. Mheshimiwa Spika**, mwaka 2025 TISEZA ilisajili miradi 915 yenye thamani ya dola bilioni 10.95, ikiwa ni rekodi mpya ya kusajili miradi mingi zaidi nchini tangu kuanzishwa kwa utaratibu wa kusajili miradi ya uwekezaji mwaka 1996. Kwa ujumla wake, katika kipindi cha miaka mitano iliyopita idadi ya miradi ya uwekezaji iliyosajiliwa na TISEZA imeongezeka kutoka miradi 256 mwaka 2021 hadi miradi 915 mwaka 2025, ikiwa ni ongezeko la asilimia 257.4 katika kipindi hicho.
- 40. Mheshimiwa Spika**, Serikali kupitia Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji imeanza kuchakata takwimu za uwekezaji unaofanywa na kampuni za wataanzania nje ya nchi (outward investment). Takwimu za awali zinaonesha kuwa zaidi ya dola za Marekani Bilioni 3.1 zimewekezwa nje kupitia Kampuni za Kitanzania. Uwekezaji huu umefanyika katika nchi za Kenya, Uganda, Rwanda, Sudani Kusini, DRC, Zambia, Zimbabwe, Malawi, Msumbiji, Afrika Kusini, Japan, Korea Kusini, Qatar na Oman–Sohar. Uwekezaji huu ni muhimu katika kuziwezesha kampuni za kitanzania kuongeza wigo wa bidhaa zake katika soko la nje, kuwa shindani zaidi, na kuwezesha uhaulishaji wa teknolojia. Aidha, uchambuzi unaonesha kuwa uwekezaji huu umefanyika katika sekta ya uzalishaji viwandani (chakula, vinywaji, saruji, usindikaji wa mazao ya kilimo, sukari); nishati na mafuta/gesi (uingizaji, uhifadhi na usambazaji wa petroli) na usafirishaji na ugavi (logistics), fedha (benki na huduma za kifedha) na vyombo vya habari.
- 41. Mheshimiwa Spika**, Ukuaji wa uwekezaji nchini ni kielelezo kuwa mazingira ya biashara na uwekezaji yanaendelea kuimarika. Hatuna budi kuwashukuru na kuwapongeza champions wetu wa uwekezaji nchini ambao wamekuwa chachu kubwa ya kuvutia wawekezaji. Hawa ni Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, na Mheshimiwa Dkt. Hussein Ali Mwynyi, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi. Pamoja na mafanikio yaliyopatikana, bado tuna

fursa ya kukuza uwekezaji kwa kuendelea kuimarisha mazingira ya biashara na uwekezaji nchini.

2.4 Mapitio ya Sera ya Taifa ya Kuhamasisha Uwekezaji ya Mwaka 1996 na Kuandaa Mkakati wa utekelezaji

42. Mheshimiwa Spika, Ofisi imekamilisha mapitio ya Sera ya Taifa ya Kuhamasisha Uwekezaji ya Mwaka 1996 na kuandaa Sera ya Taifa ya Uwekezaji ya Mwaka 2026 ambayo iko hatua za kuidhinishwa. Sera hiyo imezingatia Dira ya Taifa ya Maendeleo (Dira 2050), Mpango Elekezi wa Maendeleo wa Muda Mrefu (LTTP 2050) na Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP IV), na mazingira ya sasa ya uwekezaji na biashara nchini, Kikanda na Kimataifa. Aidha, Sera inalenga kuweka mazingira bora ya uwekezaji wa umma na binafsi nchini kwa kubainisha masuala muhimu yakiwemo; uratibu na ufanisi wa vivutio vya kikodi na visivyo vya kodi, upatikanaji wa ardhi iliyotayari kwa ajili ya uwekezaji, ushiriki mpana wa nchi katika minyororo ya thamani ya kikanda na kimataifa, ubunifu na uhamishaji wa teknolojia, vyanzo mbalimbali vya mitaji ikiwemo ubia baina ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (PPP), Masoko ya mitaji na Hati fungani za wataanzania waishio nje ya nchi (diaspora bonds).

43. Mheshimiwa Spika, Aidha, Ofisi imekamilisha uandaaji wa Mkakati wa Taifa wa Uwekezaji 2026–2031 ambao upo katika hatua za kuidhinishwa serikalini. Mkakati huu unatoa mwongozo wa utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Uwekezaji 2026 ili kufanikisha malengo ya Dira 2050. Aidha, mkakati huu unatafsiri malengo ya maendeleo ya Taifa kuwa hatua zinazotekelezeka, zilizopangwa kwa mpangilio, na zenye mwelekeo wa matokeo, huku ukiweka mfumo thabiti unaoratibu nyenzo za mipango ya kitaifa, vipaumbele vya kisekta, na majukumu ya taasisi ili kuhamasisha uwekezaji endelevu na wenye matokeo makubwa. Utekelezaji wa Mkakati huu ni muhimu katika kuweka mazingira wezeshi kwa uwekezaji wa ndani na nje katika Sekta ya Umma na Binafsi ili kuweka msingi wa ukuaji endelevu wa uchumi kwa

kuelekeza uwekezaji kwenye sekta za kipaumbele zilizoainishwa katika Dira 2050.

44. Mheshimiwa Spika, Usimamizi wa utekelezaji wa Mkakati wa Taifa wa Uwekezaji utafanywa kupitia mifumo ya utoaji taarifa iliyoainishwa wazi inayounganisha Wizara, Idara na Wakala za Serikali, taasisi kuu za uratibu, pamoja na vyombo vya kisheria vya usimamizi. Aidha, ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa Mkakati huu utaunganishwa katika mifumo iliyopo ya ufuatiliaji na tathmini ya Wizara, Idara na Wakala husika, kwa kutumia mbinu zinazozingatia matokeo yanayolingana na Dira 2050.

2.5 Kuratibu na kusimamia Majadiliano ya Mikataba ya Uwili ya Kimataifa ya Uwekezaji (Bilateral Investment Treaties – BITs)

45. Mheshimiwa Spika, Ofisi inaendelea na jukumu la kusimamia majadiliano na kuratibu utekelezaji wa mikataba ya uwili ya kukuza na kulinda uwekezaji. Hadi kufikia mwezi Machi 2026, Tanzania imesaini mikataba ishirini (20) kati ya hiyo, mikataba kumi (10) ipo katika hatua za utekelezaji, mikataba 8 haijaanza utekelezaji na mikataba miwili (2) imesitishwa. Aidha, Ofisi imepokea rasimu za mikataba mipya kutoka katika nchi nane (8) ikiomba kufanya majadiliano na kusaini mikataba nao. Nchi hizo ni Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE), Canada, Hungary, Indonesia, Qatar, Japan, Vietnam, na Urusi. Majadiliano hayo yako katika hatua mbalimbali.

46. Mheshimiwa Spika, majadiliano ya Mikataba ya Uwili ya Kulinda na Kuhamasisha uwekezaji baina ya nchi mbili yaliyofanyika yamewezesha nchi kukuza mazingira bora ya uwekezaji duniani ambapo kupitia mikataba hiyo, nchi zilizohusika katika kushirikiana zimeweka misingi ya kisheria inayolinda haki za wawekezaji wa pande zote, kuongeza uaminifu, na kupunguza hatari za kisiasa na kiuchumi. Katika kuhakikisha nchi inanufaika na majadiliano hayo, Ofisi inakamilisha maandalizi ya Mikataba kifani (BITs–Model) ambao unatoa mwongozo katika majadiliano

na kuweka masharti ya mkataba ambayo ni rafiki kwa mazingira ya Tanzania kwa kuzingatia sheria za nchi na miongozo ya kikanda na kimataifa.

2.6 Kuratibu na Kusimamia Uwekezaji Katika Maeneo Maalum ya Kiuchumi (SEZ)

47. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kusimamia uwekezaji wa Kanda Maalum za Kiuchumi (SEZ) kupitia Mwongozo wa Uendelezaji na Usimamizi wa Maeneo Maalum ya Kiuchumi wa Mwaka 2024. Hadi kufikia Machi 2026, jumla ya Miradi 19 imesajiliwa na kupewa leseni ya uendeshaji na ya uendelezaji. Miradi hii ina thamani ya dola za Marekani Milioni 331.51, ambayo inategemea kuzalisha ajira 11,762, na mauzo ya nje yanayokadiriwa kuwa dola za Marekani Milioni 885.23. Miradi hii ipo katika mikoa ya Iringa (1), Lindi (1), Njombe (3), Ruvuma (1), Dar es Salaam (1), Kilimanjaro (1), Pwani (3), Mtwara (5), Arusha (1), Dodoma (1) na Tanga (1). Wawekezaji wakubwa ni kutoka Tanzania, Uhispania, Marekani, China, Ubelgiji, Afrika ya Kusini, Uturuki, India, Dubai, Nevis (Bahari ya Karibiani), Eritrea, Singapore na Ethiopia. Aidha, ili kuongeza msukumo wa uwekezaji katika SEZ, Ofisi imebainisha SEZ tano (5) za kimkakati na kuweka vivutio maalum visivyo vya kikodi. SEZ hizo ni Bagamoyo Eco-Maritime City and Intermodal Transport-Bagamoyo- Phase I hekta 152, Nala-Dodoma yenye ukubwa wa hekta 607, Kwala-Kibaha (hekta 40.5), Buzwagi-Kahama (hekta 1,333), na Upanuzi wa Benjamin William Mkapa –Mabibo-Dar es Salaam (hekta 1.3).

48. Mheshimiwa Spika, utaratibu huo wa kuwa na SEZ za kimkakati umeanza kuleta mafanikio ambapo hadi kufikia mwezi Machi, 2026 TISEZA imesaini mikataba ya ardhi na kampuni 27 kwa ajili ya kuwekeza katika maeneo hayo. Kampuni hizo zitawekeza katika viwanda vya: kutengeneza vifungashio vya chakula, uchakataji wa mazao ya kilimo (korosho, kahawa, viungo, na mafuta ya kula), uzalishaji wa bidhaa za chuma na

chuma zilizochanganywa na madini mengine (ferro alloys), uzalishaji wa madawa pamoja na uunganishaji wa magari ya aina mbalimbali kwa kutumia teknolojia za kisasa. Miradi hii inategemea kuwekeza zaidi Shilingi Bilioni 797 na kuzalisha ajira zaidi ya 20,460 za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja.

2.7 Kuratibu Uhamasishaji na Uwezeshaji wa Uwekezaji wa Sekta Binafsi

49. Mheshimiwa Spika, Katika kuhakikisha elimu na fursa za uwekezaji inatolewa na kutangazwa ipasavyo kwa wawekezaji wa ndani na nje, Ofisi kupitia TISEZA imefanya kampeni za Kitaifa ya kuhamasisha uwekezaji. Kampeni hizo ziliwezesha kuunganisha wazalishaji katika mnyororo wa thamani, kuhamasisha ushiriki wa sekta binafsi katika uwekezaji, kuelimisha wawekezaji kuhusu Kituo Kimoja cha Uwezeshaji Uwekezaji (One Stop Facilitation Centre – OSFC) kilichopo TISEZA, na kutoa elimu kuhusu vivutio vya kikodi na visivyo vya kikodi vinavyotolewa kwa wawekezaji wa ndani na nje baada ya kupata cheti cha uwekezaji kinachotolewa na TISEZA.

50. Mheshimiwa Spika, mafanikio yaliyopatikana kutokana na kampeni hizo ni: kuongezeka kwa usajili wa miradi mipya, kuongezeka kwa miradi ya upanuzi, pamoja na kuongezeka kwa usajili wa miradi katika Maeneo Maalum ya Kiuchumi. Kwa mujibu wa Mwongozo wa Ufanyaji Biashara na Uwekezaji Tanzania wa Mwaka 2026 (Tanzania Business & Investment Guide, 2026), Ofisi kupitia TISEZA imesajili jumla ya miradi 915 yenye thamani ya Dola za Marekani bilioni 10.95. Miradi hiyo ipo katika sekta mbalimbali zikiwemo viwanda (manufacturing), ujenzi wa majengo ya biashara, usafirishaji, utalii na kilimo. Taarifa hiyo imebainisha pia kuwa nchi zilizoongoza katika uwekezaji kutoka nje (FDI) ni Falme za Kiarabu, China, India, Singapore na Ufaransa. Aidha, kwa mujibu wa taarifa zilizorekodiwa na TISEZA, miradi hiyo, inatarajiwa kuzalisha ajira zaidi ya 162,895.

- 51. *Mheshimiwa Spika***, aidha, jumla ya miradi 60 ilisajiliwa kupitia Maeneo Maalum ya Kiuchumi (SEZ) ambapo uwekezaji mkubwa upo katika sekta ya viwanda na unatarajiwa kuwekeza dola za Marekani milioni 499 pamoja na kuzalisha ajira 8,434. Katika miradi ya upanuzi, jumla ya miradi 45 ilisajiliwa katika kipindi cha Julai 2025 hadi Machi 2026 ikilinganishwa na miradi 36 katika kipindi kama hicho mwaka uliopita. Aidha, katika Maeneo Maalum ya Kiuchumi, miradi minne (4) ilisajiliwa yenye thamani ya dola za Marekani milioni 145.34, ikitarajiwa kuwekeza katika sekta mbalimbali hususan kuongeza thamani ya mazao ya kilimo kama parachichi na korosho, pamoja na kuzalisha ajira 4,411 na mauzo ya nje yanayokadiriwa kufikia dola za Marekani milioni 128.85.
- 52. *Mheshimiwa Spika***, katika kuhamasisha uwekezaji wa nje, Ofisi imeratibu na kuhudhuria makongamano/mikutano na majukwaa ya nje ya kuhamasisha uwekezaji katika nchi za Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE), China, India, Marekani, Madagascar, Canada, Uingereza, Japan, Poland, Ethiopia, Uganda, Kenya, Nigeria, Qatar, Rwanda, Algeria, Uturuki, Msumbiji, Singapore, Angola na Misri. Kupitia makongamano na mikutano hii, Ofisi ilitangaza fursa za uwekezaji zilizopo nchini. Kupitia uhamasishaji huo, jumla ya miradi 12, yenye thamani ya Dola za Marekani Milioni 182.07, ambayo inategemea kuzalisha ajira 6,619, na mauzo ya nje yanayokadiriwa kuwa Dola za Marekani Milioni 750.46 imesajiliwa. Baadhi ya nchi zilizotoa wawekezaji ni China, Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE), India, Ethiopia, Uturuki, Marekani, na Singapore. Aidha, katika uwekezaji wa jumla (General Investments). Miradi 386 iliweza kusajiliwa kutoka nchi za Umoja wa Falme za Kiarabu, China, India, Marekani, Canada, Uingereza, Japan, Poland, Ethiopia, Uganda, Kenya, Nigeria, Qatar, Rwanda, Uturuki, Singapore, na Misri.
- 53. *Mheshimiwa Spika***, katika kuwawezesha wawekezaji, Ofisi imeboresha upatikanaji wa huduma katika Kituo cha Pamoja

cha Uwezeshaji Uwekezaji (One Stop Facilitation Centre – OSFC). Maboresho yaliyofanyika ni pamoja na ukarabati wa jengo la Ofisi na kuongeza idadi ya Wizara/Taasisi zinazotoa huduma kutoka 12 hadi 14 ikiwemo Wizara ya Kilimo na Tume ya Madini. Sambamba na kuongezeka kwa Wizara na Taasisi zinazotoa huduma, Ofisi inafanya jitihada kuhakikisha kwamba maafisa waliopo katika Kituo hicho wanaweza kufanya maamuzi. Jitihada hizo zimeanza kuleta mafanikio ambapo kwa sasa kuna Kamishna Msaidizi wa Ardhi mwenye hadhi sawa na Kamishna wa ardhi wa mkoa ambae anaweza kutoa hati ya umiliki wa ardhi. Aidha, Ofisi iliwatembelea wawekezaji zaidi ya **721** kwa lengo la kuangalia utekelezaji na maendeleo ya uwekezaji wa miradi yao (Aftercare Services).

54. Mheshimiwa Spika, katika kuongeza wigo wa utoaji wa huduma kwa wawekezaji, Ofisi kupitia TISEZA imeandaa Mwongozo wa watoa huduma kwa wawekezaji (Investor’s Service Provider – ISPs). Mwongozo huu umeweka vigezo na masharti kwa mtoa huduma. Hadi sasa, zaidi ya watoa huduma 100 wamesajiliwa, na kupata mafunzo ya namna ya kuwezesha uwekezaji na kutangaza fursa mbambali za uwekezaji zilizopo nchini.

Orodha ya watoa huduma hawa itawekwa kwenye tovuti na matangazo mbalimbali kwa ajili ya kuongeza uwazi na uwanda mpana kwa wawekezaji katika kuwachagua watoa huduma.

2.8 Maboresho ya Mifumo ya TEHAMA

55. Mheshimiwa Spika, Ofisi imekamilisha ujenzi wa Mfumo wa Kanzidata ya Taifa ya Uwekezaji (National Investment Data System). Mfumo huu unalenga kutatua changamoto ya upatikanaji wa takwimu sahihi za uwekezaji kutoka ndani na nje unaofanyika hapa nchini kupitia taasisi na sekta mbalimbali. Kwa ajili ya kupata takwimu sahihi na halisia za uwekezaji nchini, mfumo una moduli maalumu itakayowawezesha maafisa wa

vitengo vya Biashara, Viwanda na Uwekezaji waliopo katika ngazi za mikoa na wilaya kuingiza taarifa za maendeleo ya miradi ya uwekezaji katika maeneo yao ikiwemo; hali ya mradi kwa wakati huo, kiasi cha mtaji uliowekezwa na idadi ya ajira. Mfumo umewezesha kuhifadhi taarifa za miradi ya uwekezaji iliyokusanywa na kuhakikiwa kutoka mikoa ya Mwanza (683), Mara (148), Shinyanga (163) na Simiyu (44). Ofisi itaendelea na zoezi la kukusanya na kuhakiki taarifa za miradi ya uwekezaji kutoka mikoa mingine.

2.9 Programu ya Vijana ya Huduma Jumuishi za Usaidizi wa upatikanaji wa vifaa/bidhaa na mauzo ya nje

56. Mheshimiwa Spika, Ofisi kupita TISEZA ilizindua Kituo cha Usaidizi wa Upatikanaji wa Vifaa/Bidhaa na Mauzo ya Nje mwezi Machi, 2026 katika Ofisi zilizopo Benjamin Mkapa SEZ, Mabibo – Dar es Salaam. Kituo hiki kimeanzishwa kwa ushirikiano kati ya TISEZA na kampuni ya *Nexa International Centre*. Kituo hiki kinatoa huduma kwa kipaumbele kwa wawekezaji wadogo na vijana, pamoja na wawekezaji wanaohitaji msaada katika kukuza shughuli zao za biashara na uwekezaji. Aidha, Kituo kinalenga kuwezesha upatikanaji wa mitaji, masoko ya nje kwa bidhaa zinazozalishwa nchini, kurahisisha usafirishaji wa mizigo kuingia na kutoka nchini, pamoja na kuwezesha upatikanaji wa malighafi, mashine na vifaa muhimu kutoka kwa vyanzo sahihi.

2.10 Kuimarisha Uwekezaji wa Umma

57. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2025/26 Ofisi kupitia Ofisi ya Msajili wa Hazina iliendelea kuimarisha usimamizi wa uwekezaji wa umma kupitia Mashirika na taasisi za Umma na hivyo kuchangia Mapato Yasiyo ya Kodi (Non-Tax Revenue – NTR) kwenye Mfuko wa Serikali. Katika mwaka wa fedha 2025/26 Ofisi kupitia Ofisi ya Msajili wa Hazina ilipanga kukusanya mapato kiasi cha **Shilingi trilioni 1.69**. Hadi Machi,

2026 imefanikiwa kukusanya mapato yasiyo ya kikodi kiasi cha **Shilingi billioni 773.37** ikilinganishwa na mapato ya **Shilingi bilioni 664.53** kwa kipindi kama hiki kwa mwaka 2024/25. Mapato yaliyokusanywa hadi Machi, 2026 ni sawa na **asilimia 85** ya lengo la kipindi husika. Sehemu ya makusanyo iliyobaki inatarajiwa kupatikana katika kipindi cha robo ya nne ya mwaka 2025/26 ambapo kampuni ambazo Serikali ina hisa hutoa gawio baada ya kukamilisha ukaguzi wa hesabu na mashirika yanayotoa mchango wa asilimia 15 ya mapato ghafi hukamilisha kuwasilisha michango hiyo na malimbikizo yake.

- 58. Mheshimiwa Spika,** Kupitia Sheria ya Fedha ya mwaka 2025 yamefanyika mabadiliko ya Sheria ya Msajili wa Hazina, Sura 370 kwa kuondoa kifungu cha 8(1)(f) na kuongeza kifungu cha 9(1) ambacho kinaelekeza kuweka viwango tofauti kwa Wakala wa Serikali, Mashirika na Taasisi za Umma ya kuchangia hadi asilimia 40 ya mapato ghafi katika Mfuko Mkuu wa Serikali kila mwezi badala ya utaratibu uliopo sasa wa kiwango kimoja cha asilimia 15 ya mapato ghafi kila robo mwaka. Mabadiliko ya Sheria yamefanyika ili kuhakikisha Uwekezaji wa Umma unaofanyika unakuwa na tija kwa Serikali.
- 59. Mheshimiwa Spika,** Ofisi inaendelea na mkakati wa kufanya mageuzi katika utendaji wa Taasisi na Mashirika ya umma yenye lengo la kuboresha utendaji na kuongeza mchango wa mashirika hayo katika Pato la Taifa. Ni matarajio yetu kuwa mchango wa Mashirika ya umma utaendelea kuongezeka kila mwaka kupitia mchango wa mapato yasiyo ya kodi katika Mfuko Mkuu wa Serikali, ajira na uzalishaji wa bidhaa na utoaji wa huduma na kufikia azma ya Mashirika ya Umma kuchangia asimilia nane (8) ifikapo 2050 katika uchumi wa nchi kama ilivyoainishwa katika Dira 2050.
- 60. Mheshimiwa Spika,** Kwa ujumla wake, uwekezaji wa ndani wa Serikali kwenye mashirika, taasisi, wakala za Serikali na kampuni

zinazomilikiwa kwa hisa chache umeongezeka kutoka shilingi trilioni 85.38 mwaka 2023/24 hadi kufikia shilingi trilioni 90.61 kwa mwaka 2024/2025 ikiwa ni sawa na ongezeko la asilimia saba (7). Aidha, kwa upande wa uwekezaji wa Serikali nje ya nchi, hadi kufikia mwaka 2024/25, ulifikia shilingi trilioni 1.67, kutoka shilingi bilioni 846.22 zilizorekodiwa kwa mwaka 2023/24 ikiwa ni sawa na ongezeko la asilimia 98. Ongezeko hilo limetokana na mageuzi yanayofanyika katika utendaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma na jitihada kubwa zinazoendelea katika usimamizi wa uwekezaji wa Serikali katika Mashirika hayo na kampuni ambazo Serikali ina umiliki wa hisa chache. Kuongezeza kwa uwekezaji huo kuna faida mbalimbali ikiwemo: ongezeko la mapato ya kodi na yasiyo ya kodi, kuimarika kwa huduma za kijamii kwa wananchi (afya, maji, elimu, na usafirishaji), miundombinu, biashara na ajira kwa Watanzania.

61. **Mheshimiwa Spika**, Katika kuendelea kuimarisha usimamizi wa uwekezaji katika mashirika ya umma, Serikali inakusudia kuwasilisha bungeni Muswada wa Sheria ya Uwekezaji wa Umma. Pamoja na mambo mengine, muswada huu unalenga kuanzisha mamlaka ya usimamizi wa uwekezaji wa umma, kuanzisha mfuko wa taifa wa uwekezaji, kuzipa mamlaka na uhuru zaidi taasisi za umma zinazofanya biashara, na kuimarisha mazingira ya ushirikiano katika uwekezaji kati ya sekta ya umma na sekta binafsi.
62. **Mheshimiwa Spika**, Aidha, Serikali imeendelea kufanya tathmini ya utendaji na majukumu ya mashirika ya umma. Lengo la hatua hii ni kubaini mashirika ambayo majukumu yake yamepitwa na wakati, mashirika ambayo yanaingiliana kimajukumu, na yale ambayo yamegeuka kuwa mzigo kwa walipa. Kufuatia tathmini ya utendaji na majukumu ya mashirika ya umma hatua stahiki huchukuliwa ikiwemo kufuta mashirika yanayobainika kuwa uwepo wake hauna tija na kuunganisha mashirika ambayo majukumu yake yanagongana, kuingiliana au kufanana.

- 63. Mheshimiwa Spika,** Kufuatia tathmini ya utendaji na majukumu ya wa mashirika ya umma iliyofanyika mwaka 2023 Serikali ilielekeza kuunganishwa kwa mashirika ya umma 14 na kufuta mashirika mengine matatu. Hadi sasa mashirika matatu yalishafutwa na mashirika mawili kuunganishwa (TIC na EPZA ziliunganishwa na kuunda TISEZA). Serikali inaendelea na kukamilisha taratibu za kisheria kuunganisha mashirika yaliyobaki.
- 64. Mheshimiwa Spika,** katika kipindi cha utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji, Ofisi ya Msajili wa Hazina ilifanya tathmini ya mali na miradi ya kimkakati katika sekta ya umma kumi na mbili (12). Miradi iliyofanyiwa ufuatiliaji na tathmini ni pamoja na Kiwanda cha Sukari cha Mkulazi; Shamba la Kibiashara la Kilimo lililo chini ya usimamizi wa Chuo cha Kilimo cha Sokoine – SUA; Shirika la Masoko Kariakoo; Kituo cha Uwekezaji cha APC – kilichopo chini ya Bodi ya Wahasibu na Wakaguzi; Chuo cha Taifa cha Usafirishaji; Mamlaka ya Majisafi na Usafi wa Mazingira Dar es salaam (DSM); na Kampuni ya Ubungo Plaza (Serikali ni mwanahisa), Kiwanda cha Nguo cha Musoma (Musoma Textile Industries), Kiwanda cha Maziwa cha Musoma (Musoma Diarly), Hoteli ya Musoma (Musoma Hotel), Kiwanda cha Nyama cha Tanganyika Packers, na Mradi wa Mabasi yaendayo Haraka (BRT).
- 65. Mheshimiwa Spika,** tathmini hiyo ilibainisha mafanikio yaliyofikiwa katika utekelezaji ikiwemo ajira kwa wananchi na kuongezeka kwa uzalishaji. Aidha, changamoto mbalimbali zilibainika ikiwemo kutokuendelezwa kwa baadhi ya viwanda na miradi kwa muda mrefu, utendaji usioridhisha kwa baadhi ya miradi na changamoto za sheria za manunuzi katika utekelezaji wa baadhi ya miradi. Kufuatia tathmini hiyo, Ofisi ilitoa mapendekezo kwa Wizara za Kisekta na Taasisi zinazohusika na miradi kwa lengo la kuhakikisha utekelezaji wa miradi hiyo inakamilika. Vilevile, Serikali imeanza kuchukua hatua za haraka

ili kuimarisha usimamizi wa miradi hiyo kwa kuzingatia kuwa Serikali imewekeza fedha nyingi kwa lengo la kupata tija.

- 66. *Mheshimiwa Spika***, Ofisi kupitia Ofisi ya Msajili wa Hazina imefanya uthamini wa mali mbalimbali zilizorejeshwa Serikalini, zikiwemo kiwanda kimoja cha Tembo Chipboards, mashamba matatu ya maua yaliyopo Arusha ambayo ni Malalua, Kili Flora Chekereni na Kili Flora USA River, shamba la Basuto lililopo Manyara, mashamba manne ya NAFCO yaliyopo West Kilimanjaro pamoja na shamba la KPL Mngeta lililopo Morogoro. Zoezi hili litaiwezesha Serikali kutafuta wawekezaji wenye tija katika mashamba na viwanda hivyo.
- 67. *Mheshimiwa Spika***, katika kipindi husika, Ofisi kupitia Msajili wa Hazina imetekeleza ubinafsishaji wa viwanda sita (6) vilivyorejeshwa Serikalini ambavyo ni *NMC Mzizima, NMC Isaka, CDA Intergrated Industry Limited, Kilimanjaro Paddy, Moshi Pesticides na Unique Steel Rolling*. Taratibu za kisheria za ukamilishaji Mchakato wa ubinafsishaji unaendelea kwa kuzingatia taratibu na sheria husika ili kuhakikisha Serikali inanufaika ipasavyo na mali hizo. Aidha, Ofisi itahakikisha inaimarisha ufuatiliaji wa mashamba au viwanda ambavyo wawekezaji waliuziwa lakini hawajaendeleza ili kuchukua hatua stahiki za kuendeleza mashamba na viwanda hivyo.
- 68. *Mheshimiwa Spika***, katika mwaka 2025/26 ilipanga kuandaa Mwongozo wa Kitaifa wa Uratibu wa Uwekezaji wa Umma Nchni (National Guidelines for Coordination of Public Investment). Lengo la mwongozo huo ni kutoa mwelekeo wa Kisera kuhusu uratibu wa Uwekezaji wa Umma. Hadi Machi, 2026 rasimu ya mwongozo imekamiliika na tayari umewasilishwa kwa wadau zikiwemo Wizara, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Taasisi za Umma, Sekta Binafsi na Wadau wa Maendeleo kwa ajili ya kutoa maoni yatakayosaidia uboreshaji wa mwongozo husika. Mwongozo huu utawezesha kuwa na uratibu mzuri wa Uwekezaji wa Umma hususan katika Mashirika na taasisi za Umma.

- 69. Mheshimiwa Spika**, Ofisi iliratibu Mkutano Mkuu wa Tatu wa mwaka wa Wenyeviti wa Bodi na Watendaji Wakuu wa Taasisi na Mashirika ya Umma (CEO Forum 2025) kwa lengo la kuwakumbusha wajibu na msingi wa dhamana waliyopewa na Serikali katika kusimamia utendaji wa Taasisi za Umma. Mkutano huo ulifanyika tarehe 23 – 26 Agosti, 2025 jijini Arusha ambapo mgeni rasmi alikuwa ni **Mhe. Dkt. Philip Isdori Mpango**, Makamu wa Rais mstaafu akimwakilisha Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Mkutano huo ulihudhuriwa na washiriki 650 ambapo mada mbalimbali ziliwasilishwa zikilenga kuwajengea uwezo na kuwapa uzoefu Wenyeviti wa Bodi na Watendaji Wakuu wa Taasisi na Mashirika ya Umma. Mkutano huo ulikuwa na Kauli Mbiu isemayo **“Ushirikiano endelevu katika mazingira ya ushindani wa kimataifa – nafasi ya Mashirika ya Umma”** ambapo kwa mwaka 2024 kauli mbiu ilikuwa **“Mikakati ya Taasisi na Mashirika ya Umma Kuwekeza Nje ya Tanzania”**
- 70. Mheshimiwa Spika**, Katika mwaka 2025/26 Ofisi kupitia Ofisi ya Msajili wa Hazina ilifanya mafunzo kwa Wajumbe wa Bodi na Maafisa Watendaji Wakuu zaidi 200 ambazo Serikali ina umiliki wa hisa chache. Lengo la Mkutano huo lilikuwa ni kuwakumbusha umuhimu wao kwenye Bodi kwani Serikali ina mategemeo makubwa ya Makampuni hayo kuchangia utekelezaji wa DIRA 2050 kufikia GDP ya Dola za marekani Trilioni moja ifikapo 2050 kupitia gawio. Mafunzo hayo yalifanyika tarehe 16 – 18 Machi, 2026 jijini Arusha.
- 71. Mheshimiwa Spika**, jitihada hizi za kufanya vikao vya mara kwa mara na wenyekiti wa Bodi na Watendaji Wakuu wa Taasisi na Mashirika ya Umma pamoja na mafunzo kwa Wajumbe wa Bodi kwa kampuni ambazo Serikali inaumiliki wa hisa chache ni afua muhimu ya kuwezesha kufikia shabaha ya Dira 2050 ya mchango wa mashirika ya umma wa asilimia 10 na asilimia 0.5 hadi 1 katika Pato la Taifa ifikapo mwaka 2030 kwa Mashirika

ya Umma na Taasisi ambazo Serikali ina umiliki wa hisa chache mtawalia.

2.11 Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji

72. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeratibu utekelezaji wa Mpango wa Kuboresha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji (MKUMBI). Kupitia Mpango huu, Serikali imelenga kuondoa vikwazo vinavyokwamisha uanzishwaji na uendeshaji wa biashara kwa kufanya mapitio ya sheria na kanuni ambazo sio rafiki kwa biashara, kupunguza au kufuta tozo na ada zenye kero kwa wafanyabiashara, kuondoa mwingiliano wa majukumu miongoni mwa taasisi za uhibititi, pamoja na kuanzisha na kuimarisha mifumo ya kielektroniki ya utoaji huduma ili kuongeza ufanisi, uwazi na urahisi wa kufanya biashara nchini. Hatua hizi zimekusudiwa kujenga mazingira rafiki, yanayotabirika na yenye ushindani zaidi kwa wawekezaji wa ndani na nje.

73. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai 2025 hadi Machi 2026, Ofisi imefanikiwa kufanya mapitio ya jumla ya sheria 28 zilizokuwa zinazorotesha mazingira ya biashara sambamba na kufuta au kupunguza jumla ya tozo na ada 245. Baadhi ya maboresho muhimu yaliyofanyika ni pamoja na kupunguza ushuru wa huduma (*service levy*) kutoka asilimia 0.3 hadi 0.25 ya pato ghafi kupitia Sheria ya Fedha za Serikali za Mitaa, kupunguza ushuru wa hoteli kutoka asilimia 10 hadi 2, kufuta ada za upakiaji na upakuaji katika baadhi ya mamlaka za serikali za mitaa, na kurejesha kanuni nafuu za usimamizi wa mazingira za mwaka 2021. Vilevile, Serikali imeimarisha uhibititi wa utozaji wa ada na tozo kupitia marekebisho ya Sheria ya Bajeti na Sheria ya Fedha za Umma. Juhudi hizi zimesaidia kupunguza gharama za uendeshaji wa biashara na kuongeza motisha kwa uwekezaji nchini.

- 74. Mheshimiwa Spika,** Ofisi imezijengea Idara ya Viwanda, Biashara na Uwekezaji zilizopo katika Mamlaka ya Serikali za Mitaa kwa kuzipatia viti (693) na meza (693). Aidha, ununuzi wa kompyuta (*desktop*) 609 na vifaa vya kutunzia umeme (U.P.S) 609 umekamilika na vinatarajiwa kusambazwa ifikapo Juni, 2026. Upatikanaji wa vifaa hivi utaongeza ufanisi wa Idara hizo katika kuwahudumia wafanyabiashara na wawekezaji kwenye maeneo yao.
- 75. Mheshimiwa Spika,** Ofisi imeandaa rasimu ya Mkakati wa Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji. Mkakati huo umejikita katika kufanya maboresho kwenye maeneo muhimu 11 ambayo ni: Ujuzi wa kazi, Maendeleo ya Rasilimali Watu, Mafunzo, Utafiti na Maendeleo; Upatikanaji wa Miundombinu na Huduma za Msingi za Umma; Muundo wa Taasisi, Uratibu na Mipango; Mabadiliko ya Mtazamo wa Kibiashara na Uwajibikaji; Uwekaji na Matumizi ya Mifumo ya Kidijitali; Uanzishaji wa Biashara na Mazingira ya Uwekezaji; Maeneo na Majengo ya kufanyia Biashara na Uwekezaji; Upatikanaji wa Mitaji; Utatuzi wa Migogoro ya Biashara na Ufilisi wa Kampuni; Upatikanaji wa Masoko ya Ndani na Nje; na Ulinzi wa haki za ubunifu na miliki bunifu. Maboresho katika maeneo hayo yataiwezesha nchi yetu kupiga hatua kubwa katika kuweka mazingira bora na wezesheji ya biashara na uwekezaji na hivyo kuvutia zaidi uwekezaji wa ndani na nje ya nchi.

3. TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA BAJETI KWA MWAKA 2025/26

3.1 Mwenendo wa Mapato na Matumizi hadi Machi, 2026 (Fungu 11, Fungu 07 Na Fungu 66)

3.1.1 Makusanyo ya Maduhuli

76. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2025/26, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji kupitia Fungu 07 – Ofisi ya Msajili wa Hazina iliidhinishiwa kukusanya maduhuli yenye jumla ya **Shilingi trilioni 1.696**. Chanzo cha maduhuli ni gawio, michango ya asilimia 15 ya mapato ghafi ya Taasisi zinazochangia, mapato yanayotokana na uendeshaji wa Mfumo wa Usimamizi wa Mawasiliano ya Simu Tanzania (TTMS), rejesho la riba na mikopo, ziada na mapato mengineyo.

77. **Mheshimiwa Spika**, hadi kufikia Machi 2026, jumla ya **Shilingi bilioni 779.91** zilikusanywa sawa na **asilimia 85** ya lengo kwa kipindi hicho. Aidha, inatarajiwa kuwa sehemu iliyobaki ya makusanyo itapatikana katika kipindi cha robo ya nne ya mwaka 2025/26 ambapo kampuni ambazo Serikali ina hisa hutoa gawio baada ya kukamilisha ukaguzi wa hesabu na mashirika yanayotoa mchango wa asilimia 15 ya mapato ghafi hukamilisha kuwasilisha michango hiyo na malimbikizo yake.

3.1.2 Bajeti iliyoidhinishwa

78. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2025/26, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji iliidhinishiwa jumla ya **Shilingi bilioni 157.85** kwa Mafungu yote matatu (3). Fedha zilizoidhinishwa zinajumuisha Matumizi ya Kawaida na Miradi ya Maendeleo. Kati ya fedha hizo, **Shilingi bilioni 134.34** ni kwa ajili ya Matumizi ya

Kawaida na **Shilingi bilioni 23.51** ni kwa ajili ya Matumizi ya Miradi ya Maendeleo. Fedha za Matumizi ya Kawaida zinajumuisha **Shilingi bilioni 111.82** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **Shilingi bilioni 22.53** Matumizi ya Mishahara. Aidha, Fedha za Miradi ya Maendeleo zinajumuisha **Shilingi bilioni 14.55** fedha za ndani na **Shilingi bilioni 8.95** fedha za nje.

3.1.3 Matumizi

79. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2025/26, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji kwa Mafungu yote matatu (3) imepokea jumla ya **Shilingi bilioni 107.26** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Miradi ya Maendeleo sawa na **asilimia 67.95** ya kiasi kilichoidhinishwa. Kati ya kiasi kilichopokelewa, **Shilingi bilioni 13.92** ni kwa ajili ya Mishahara, **Shilingi bilioni 87.10** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **Shilingi bilioni 6.24** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Aidha, kati ya fedha zilizopokelewa kiasi cha **Shilingi bilioni 100** sawa na **asilimia 93.23** zilitumika.

4. MAPENDEKEZO YA VIPAUMBELE VYA MPANGO KWA MWAKA 2026/27

4.1 Utangulizi

80. Mheshimiwa Spika, Mapendekezo ya Vipaumbele na Mpango wa Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji kwa Mwaka 2026/27 yamezingatia malengo na matarajio yaliyoainishwa katika Dira 2050, Mpango Elekezi wa Maendeleo wa Muda Mrefu 2050, Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Miaka Mitano 2026/27 – 2030/31, Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27, Ilani ya Chama cha Mapinduzi ya Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2025 na Hotuba ya Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Kufungua Bunge la 13 la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania iliyotolewa tarehe 14 Novemba, 2025. Aidha, Mapendekezo haya yamezingatia majukumu ya mapya ya Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji kama yalivyoainishwa katika mgawanyo wa majukumu ya Ofisi ulitolewa kupitia Gazeti la Serikali Na. 686 la tarehe 19 Disemba, 2025. Majukumu haya yamehusisha maeneo ya maendeleo ya sekta binafsi, na kuratibu program za kuondoa umaskini nchini.

4.2 Kuratibu na kusimamia Utekelezaji wa Dira 2050

4.2.1 Kuimarisha Matumizi ya Tafiti, Takwimu na Suluhu za Kiubunifu katika Upangaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo

81. Mheshimiwa Spika, Ofisi kupitia Tume ya Taifa ya Mipango inalenga kuhakikisha uandaaji na utekelezaji wa mipango ya maendeleo unazingatia matokeo ya tafiti. Msingi wa kipaumbele hiki unatokana na Tume kutekeleza kazi za: kuandaa Mwongozo wa Taifa wa Tafiti na Ubunifu ili kuweka utaratibu

utakaowawezesha watafiti na wabunifu kufanya shughuli zao na kuchangia kikamilifu katika maandalizi na utekelezaji wa mipango; Kutayarisha Mfumo wa Kidijitali wa Tafiti (National Research Portal) ili kuhifadhi tafiti na kuchakata matokeo ya tafiti na kuibua mikakati ya kuzitumia kuleta mageuzi kiutendaji na kiutekelezaji na kufikia malengo ya Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano.

82. Mheshimiwa Spika, hatua hizo zitafuatiwa na kufanya Kongamano la Watafiti kila mwaka ili kujadili na kubadilishana uzoefu kuhusu kazi mbalimbali za tafiti zilizofanyika, mafanikio yaliyopatikana, changamoto zinazokabili watafiti pamoja na kuimarisha mahusiano na ushirikiano baina ya taasisi za utafiti ndani na nje ya nchi. Hivyo, matokeo ya tafiti na utambuzi wa vipaumbele (*prioritization*) yatawezesha uandaaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2027/28; uandaaji wa moduli ya uchumi jumla (*macroeconomic policy framework*); uratibu wa maandalizi ya Mipango ya Mageuzi ya Sekta (*Sector Transformation Plans*) na Mipango ya Maendeleo ya Mikoa (*Regional Development Plans*). Hatua hii inalenga kuongeza ufanisi wa utekelezaji wa FYDP IV kwa kuweza kuwafikia wananchi kwa ngazi za mikoa na halmashauri.

83. Mheshimiwa Spika, Ili kuimarisha ufungamanishaji wa Dira 2050 na Mipango mingine ya maendeleo (Mpango Elekezi 2025/26–2050/51 na Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2026/27–2030/32) katika ngazi za Mikoa na Halmashauri na kuongeza ufanisi katika utekelezaji, Tume ya Taifa ya Mipango kupitia Mwongozo wa Uandaaji wa Mipango ya Taifa (National Planning Guidelines) umeelekeza Mikoa na Halmashauri hatua za kufuata katika uandaaji wa mipango ya uwekezaji na biashara. Hii inahusisha kuandaliwa Mipango ya Maendeleo ya Mikoa (Regional Development Plans – RDP) pamoja na Mipango ya Maendeleo ya Halmashauri (Council Development Plans – CDPs). Mipango hii inalenga kuhakikisha

utekelezaji madhubuti wa afua za kimkakati katika ngazi ya Mikoa na Halmashauri kwa kuzingatia fursa mahsusi na changamoto za kipekee katika maeneo hayo ya kiutawala. Hatua hii inalenga kuhakikisha matumizi yenye tija ya rasilimali zilizopo katika kila mkoa na Halmashauri, kufungamanisha malengo ya maendeleo na kuweka utaratibu unaowezesha upangaji wa pamoja kuanzia ngazi ya Taifa hadi Halmashauri. Kwa kutumia mwongozo huu, Mikoa na Halmashauri itaweza kuaanda wasifu wa kiuchumi (regional economic profile) katika maeneo yao ya utawala na kufungamanisha na mipango ya kitaifa ili kufikia malengo ya Dira 2050.

4.2.2 Kufuatilia Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo ya Taifa

84. *Mheshimiwa Spika*, baada ya kukamilika kwa uandaaji wa nyenzo za utekelezaji wa Dira 2050, Ofisi kupitia Tume ya Taifa ya Mipango itajielekeza katika ufuatiliaji wa utekelezaji wa nyenzo hizo. Hatua hii itahusisha kufuatilia utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa mwaka 2026/27, programu za kielelezo saba (7) na miradi fungamanishi 38 iliyoainishwa katika mwaka 2026/27 kupitia Wizara za kisekta ili kuhakikisha utekelezaji wa miradi ya maendeleo nchini unafungamanishwa na programu hizo. Ufuatiliaji huo utafanyika kupitia Mfumo wa Kitaifa wa Usimamizi wa Mipango ya Maendeleo kwa lengo la kupata taarifa za miradi na programu za maendeleo kwa wakati na hivyo kuandaa taarifa za ufuatiliaji.

4.2.3 Kufuatilia Utekelezaji wa Maeneo Muhimu ya Vipaumbele vya Taifa

85. *Mheshimiwa Spika*, usimamizi wa utekelezaji wa miradi na programu za maendeleo na za kipaumbele utaongozwa na matokeo ya maabara (*labs*) mbili (2) zitakazofanyika mwaka 2026/27. Maabara hizo ni Programu ya Mji wa Uwekezaji wa Bahari – Bagamoyo na Usafiri Fungamanishi (Bagamoyo Eco

Maritime City and Intermodal Transport) pamoja na maabara ya kipaumbele cha kwanza cha FYDP IV kuhusu mageuzi ya utawala na mifumo ya sheria. Lengo la kufanyika kwa maabara hizo ni kubaini changamoto na utatuzi wake, kuandaa mpango wa kina wa utekelezaji kwa kila mradi, kuainisha muda wa utekelezaji na kuandaa viashiria vya utendaji kwa kila miradi.

4.2.4 Kutathmini Rasilimali za nchi

86. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2026/27, Ofisi kupitia Tume ya Taifa ya Mipango kwa kushirikiana na sekta husika itatathmini hali ya rasilimali za nchi katika sekta za maji, ardhi na madini ili kuwezesha uwekezaji wenye tija.

4.2.5 Kuimarisha Ushirikishwaji wa Sekta Binafsi katika Uandaaji na Utekelezaji wa Mipango ya Maendeleo ya Taifa

87. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi kupitia Tume ya Taifa ya Mipango itaendelea kuhakikisha matokeo ya farihisi ya mitazamo ya sekta binafsi katika maeneo saba inafanyiwa kazi kupitia ufuatiliaji katika sekta. Aidha, mpango kazi wa utekelezaji wa maeneo yatakayoibuliwa na sekta binafsi kupitia farihisi hii utaandaliwa. Sekta binafsi itapewa taarifa ya utekelezaji wa changamoto husika kupitia majadiliano na midahalo.

88. *Mheshimiwa Spika*, vilevile Ofisi itaendelea kufanya ufuatiliaji wa mwenendo wa hali ya uchumi kikanda na kimataifa ili kubainisha na kupendekeza hatua zitakazochukuliwa na Serikali katika usimamizi wa uchumi. Aidha, kutokana na uchambuzi huo, Tume ya Taifa ya Mipango itaandaa Mwongozo wa Mashirikiano ya Kiuchumi baina ya Tanzania na nchi nyingine (*Economic Cooperation Framework*). Hatua hii inalenga kubainisha vigezo vitakavyotumika katika ushirikiano wa Tanzania na nchi nyingine au taasisi za kikanda na kimataifa ili kufikia vipaumbele vya nchi kwa kuzingatia mipango ya maendeleo na Dira 2050. Kupitia

mwongozo huo, Serikali itaimarisha uratibu wa mikataba ya ushirikiano kupitia Tume za Pamoja za Ushirikiano (Joint Permanent Commissions – JPC) ili kuhakikisha inaendana kikamilifu na mipango ya kitaifa, kuleta tija kwa uchumi, na kuchangia ustawi wa jamii. Hatua hii itaimarisha mshikamano wa sera, kuongeza ufanisi wa ushirikiano wa kimataifa, na hatimaye kufikia dhamira na malengo ya Dira 2050.

4.2.6 Kuendelea Kujenga Uelewa kwa Umma Kuhusu Dira 2050 na Majukumu ya Tume ya Taifa ya Mipango

89. *Mheshimiwa Spika*, Tume ya Taifa ya Mipango itaendelea kuelimisha umma, taasisi za Serikali na sekta binafsi kuhusu nafasi zao katika utekelezaji wa mipango ili kufikia shabaha za Dira 2050. Elimu kwa umma itajikita katika kubainisha majukumu na namna utekelezaji unafungamanishwa na majukumu ya taasisi nyingine za umma na sekta binafsi. Kipaumbele hiki kitatekelezwa kupitia utoaji wa elimu kuhusu Dira 2050 na nyenzo zake, utoaji wa taarifa za wazi (*publications*) kuhusu utendaji na ambavyo utekelezaji wa majukumu ya Tume umechangia katika maendeleo ya nchi na mabadiliko ya ustawi wa Taifa na wananchi kwa ujumla.

4.2.7 Kuendelea Kuimarisha Utendaji Kazi Kupitia Mifumo ya TEHAMA na Kuwajengea Uwezo Watumishi Katika Kusimamia Uchumi, Upangaji na Utekelezaji wa Mipango

90. *Mheshimiwa Spika*, Tume ya Taifa ya Mipango itaendelea kuimarisha utendaji kazi wake wa usimamizi wa uchumi, uandaaji wa mipango na usimamizi kupitia mifumo ya TEHAMA. Aidha, Tume itaendelea kuwajengea uwezo watumishi wake kwa kuwawezesha kupata mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi katika maeneo mbalimbali ya kitaalamu kama vile uchambuzi na usimamizi wa miradi, upangaji, utafiti na ubunifu. Hatua hii inalenga kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa majukumu na kufikia malengo yanayotarajiwa.

4.3 Kuhamasisha, Kuwezesha na Kutoa Huduma kwa Wawekezaji wa Sekta Binafsi

4.3.1 Mapitio ya Mwongozo wa Usimamizi na Uendelezaji wa Maeneo Maalumu ya Kiuchumi (SEZ)

91. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2026/27, Ofisi imejipanga kuhakikisha kuwa utekelezaji wa Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Miaka Mitano (Five Year Development Plan–FYDP IV) ambao unatekeleza Dira 2050 unaleta mageuzi ya msingi ya kiuchumi, ikiwa ni pamoja na kuifanya Tanzania kuwa nchi ya viwanda yenye ushindani kimataifa. Katika kufikia azma hiyo, Ofisi itafanya mapitio ya kina ya Mwongozo wa Usimamizi na Uendelezaji wa Maeneo Maalum ya Kiuchumi (SEZ).

92. **Mheshimiwa Spika**, katika mapitio hayo, Ofisi itafanya tathmini ya utekelezaji wa vivutio vilivyopo ili kubaini ufanisi wake na maeneo yanayohitaji maboresho. Msisitizo utawekwa katika kuhakikisha kuwa vivutio hivyo vinachochea uwekezaji mkubwa wa kimkakati unaoweza kuleta mageuzi ya viwanda, kukuza viwanda vidogo na vya kati, na kuongeza ajira kwa vijana. Lengo kuu ni kuiwezesha Tanzania kuwa kitovu cha uzalishaji wa bidhaa kwa ajili ya soko la ndani, ukanda wa Afrika Mashariki, na bara la Afrika kwa ujumla. Aidha, Mwongozo utapendekeza vivutio maalumu kulingana na maeneo ili kila mkoa uvutie wawekezaji kulingana na jiografia ya mkoa husika na fursa zinazopatikana. Vilevile, Mwongozo utajumuisha vivutio vya uwekezaji kwa wazawa ili kuleta hamasa na kuongeza kasi ya ukuaji wa uwekezaji wa ndani.

4.3.2 Kuongeza kiasi cha Ardhi iliyoandaliwa kwa ajili ya Uwekezaji (Landbank)

93. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2026/27, Ofisi itahakikisha uwepo wa ardhi ya kutosha iliyoandaliwa kwa ajili ya uwekezaji kwa kufanya utambuzi wa maeneo yenye sifa stahiki kwa

uwekezaji, ulipaji wa fidia, uendelezaji wa miundombinu wezeshi kama barabara, umeme, maji, gesi na mawasiliano. Aidha, Ofisi itahamasisha Sekta ya Umma na Binafsi kuwasilisha ardhi zao kwa ajili ya kutafutiwa wawekezaji. Taarifa kuhusu maeneo haya zitakusanywa na kuhifadhiwa kidigitali katika mifumo ya mawasiliano ya Ofisi na TISEZA ili kuwezesha wawekezaji kuzipata wakiwa mahali popote duniani.

4.3.3 Kuandaa Mkakati wa Kuvutia Uwekezaji wa Kimkakati katika Sekta ya Uunganishaji na Utengenezaji wa Magari

94. Mheshimiwa Spika, Ofisi kwa kushirikiana na wadau itaandaa Mkakati wa kuvutia uwekezaji wa kimkakati katika sekta ya uunganishaji na utengenezaji wa magari. Hitaji hili limetokana na tathmini ya awali iliyofanywa na Ofisi kwa kushirikiana na Taasisi ya Africa Association Automotive Manufacturer (AAAM) ya Afrika ya Kusini ambayo ilionesha fursa kubwa ya kuvutia wawekezaji katika sekta hii. Mkakati utainisha aina ya wawekezaji wanaolengwa, aina ya uzalishaji unaokusudiwa, pamoja na vivutio vitakavyowekwa ili kuhakikisha ushindani wa sekta hii katika ngazi ya bara la Afrika. Dhamira ni kuwa, ifikapo mwaka 2030 Tanzania iwe miongoni mwa vinara wa uzalishaji wa magari katika bara la Afrika.

4.3.4 Kuhamasisha mauzo ya nje

95. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuhamasisha, kuwezesha na kutoa huduma kwa wawekezaji waliopo na wanaotarajia kuwekeza ndani ya Maeneo maalum ya uzalishaji kwa ajili ya mauzo ya nje (EPZ). Katika kuvutia wawekezaji kuwekeza na kuzalisha bidhaa zinazokubalika katika masoko ya nje, Ofisi itaweka mikakati mbalimbali ikiwemo; kurahisisha usajili ndani ya EPZ, kuboresha miundombinu wezeshi, kuhamasisha ubora wa bidhaa ili kukidhi viwango vya kimataifa na kuhamasisha matumizi ya teknolojia mpya katika uzalishaji wa bidhaa.

4.3.5 Kuandaa Maeneo Maalum ya Uwekezaji kwa ajili ya Vijana

96. **Mheshimiwa Spika**, Ofisi itatenga maeneo Maalumu ya Uwekezaji kwa ajili ya Vijana kupitia program ya *Youth Industrial Special Economic Zones* ambayo itawawezesha vijana kupata ardhi kwa ajili ya kujenga viwanda (Industrial shades). Maeneo hayo yatatengwa katika Maeneo Maalum ya Uwekezaji yaliyopo katika mikoa ya: Dodoma (Nala, Ekari 100), Singida (Musisiri-Iramba, Ekari 100), Pwani (Kwala, Ekari 20), Mara (Bunda, Ekari 100), Ruvuma (Songea, Ekari 100) na Bagamoyo (Pwani, Ekari 20). Vijana wataweza kuwekeza kama watu binafsi au kwa vikundi, na wataweza kushiriki katika sekta mbalimbali.

4.3.6 Kuandaa Kitabu cha Orodha ya Vivutio (Tax & Non Tax incentives compendium Book)

97. **Mheshimiwa Spika**, ili kuwezesha upatikanaji wa taarifa kwa wawekezaji, katika mwaka 2026/27, Ofisi itaandaa kitabu kimoja chenye orodha ya vivutio vinavyotolewa katika sekta mbalimbali ili kuwarahisishia wawekezaji kuvipata mahali pamoja. Taarifa katika Kitabu hiki zitahuishwa kila mwaka ili kujiusha mabadiliko mbalimbali ya vivutio yatakayokuwa yanajitokeza katika sekta.

4.3.7 Uratibu wa Mikutano ya Kitaifa ya Uwezeshaji Wawekezaji (National Investment Facilitation Forums)

98. **Mheshimiwa Spika**, Ofisi itaratibu mikutano ya kitaifa ya uwezeshaji uwekezaji inayolenga kujadili na kutatua changamoto zinazoathiri uwekezaji nchini. Miongoni mwa maeneo yatakayojadiliwa yatahusu: sera na kanuni, masuala ya kodi, upatikanaji wa ardhi, vibali vya mazingira, miundombinu, na uratibu wa taasisi za Serikali.

4.4 Kuimarisha Uwekezaji wa Umma

4.4.1 Kuendelea kufanya mageuzi na maboresho ya utendaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma

99. *Mheshimiwa Spika*, ili kuwa na Taasisi na Mashirika ya Umma yanayoweza kujiendesha kwa tija na kuchangia mapato katika Mfuko Mkuu wa Serikali na kutimiza malengo ya DIRA 2050, kwa kuboresha mazingira ya biashara nchini na kutoa huduma bora kwa watazania, Ofisi katika mwaka 2026/27 imepanga kutekeleza yafuatayo:-

4.4.1.1 Kukamilisha Sheria ya Uwekezaji wa Umma

100. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa Fedha 2026/27 Ofisi itahakikisha Sheria ya Uwekezaji wa Umma inakamilika. Kutungwa kwa Sheria hiyo pamoja na mambo mengine kutawezesha Taasisi na Mashirika ya Umma kujiendesha kwa tija zaidi na hivyo kuchangia katika ukuaji wa Uchumi kulingana na malengo yaliyoainishwa katika Dira 2050.

4.4.1.2 Upatikanaji wa Mitaji kwa ajili ya uwekezaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma

101. *Mheshimiwa Spika*, katika kuhakikisha upatikanaji wa mitaji kwa Taasisi na Mashirika ya Umma, Ofisi pamoja na mambo mengine imepanga kukamilisha taratibu za kuanzishwa kwa Mfuko wa Uwekezaji utakaokuwa na jukumu la kutafuta fedha kwa ajili ya mitaji ya uwekezaji kupitia mashirika ya umma. Vyanzo vya mfuko huu vitazingatia kigezo kikuu cha kutoathiri vyanzo vya msingi vya fedha kwa ajili Mfuko Mkuu wa Serikali.

4.4.1.3 Kuimarisha Utaratibu wa Upatikanaji wa Watendaji Wakuu na Wajumbe wa Bodi za Wakurugenzi za Mashirika ya Umma kwa njia ya Ushindani

102. Mheshimiwa Spika, katika kupanua wigo wa kupata watendaji mahiri katika uendeshaji wa mashirika ya umma ili kuyapa mashirika haya uwezo wa kushindana kimataifa, katika mwaka 2026/27 Ofisi imepanga kuanzisha utaratibu wa upatikanaji wa watendaji wakuu au wajumbe wa vyombo vya usimamizi katika mashirika ya umma kwa ushindani bila kuathiri mamlaka ya mamlaka za uteuzi.

4.4.1.4 Uhuru wa Kujiendesha kwa Mashirika Yanayofanya Biashara

103. Mheshimiwa Spika, ili kuwa na taasisi na mashirika ya Umma shindani Nchini katika mwaka 2026/27 Ofisi imepanga kuyapa mashirika yanayofanya biashara uhuru wa kujitegemea ili kuweza kuongeza ufanisi na pia kuyawezesha kushindana katika soko la biashara katika sekta zao ndani na nje ya nchi. Hatua hii itayafanya mashirika ya kibiashara kuwa na sura kamili ya kampuni za kibiashara (corporate identity) ili yajiendeshe kwa tija na faida inayokusudiwa. Hata hivyo, uhuru huo utaambatana na uwekezaji wa vigezo vya utendaji kazi ambavyo vitasaidia upimaji wa utendaji wa mashirika hayo.

4.4.1.5 Kuendelea kufanya Tathmini ya Kina kuhusu Utendaji wa Taasisi na Mashirika ya Umma

104. Mheshimiwa Spika, Ofisi katika mwaka wa fedha 2026/27 itaendelea na zoezi la tathmini ya utendaji wa Mashirika na taasisi za Umma na kuchukua hatua stahiki ikiwemo kuunganisha Taasisi na Mashirika ya Umma ambayo majukumu yake yanashabihiana au kufuta Taasisi na Mashirika ya Umma ambayo malengo ya kuanzishwa kwake yamepitwa na wakati au majukumu yake yanaweza kutekelezwa na Taasisi nyingine. Aidha, Ofisi itachukua hatua ya kuyarekebisha au kuyafuta mashirika ambayo yanakwamisha mazingira bora ya biashara nchini.

105.Mheshimiwa Spika, zoezi la tathmini litaambatana na kuyapanga mashirika na taasisi hizo kulingana na majukumu yao ili kurahisisha usimamizi wenye tija wa Taasisi na Mashirika ya Umma. Tathmini itabainisha mashirika ya kibiashara, udhibiti na ya kutoa huduma na kupendekeza mfumo mzuri wa usimamizi na vigezo vya kupima tija na ufanisi wa kila taasisi kwa kuzingatia muktadha wa majukumu yake. Ni matarajio ya Ofisi kuwa na Mashirika ya Umma machache yatakayoendeshwa kwa tija ikiwa ni pamoja na: kuongeza ajira, kuongeza mapato katika Mfuko Mkuu wa Serikali na kuchangia ukuaji wa uchumi kwa ujumla.

106.Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2026/27 Ofisi itaendelea na majukumu ya kuimarisha ufuatiliaji na tathmini ya utendaji kwa kuhuisha miongozo ya usimamizi wa utendaji kwa Mashirika na Taasisi za Umma ili kuongeza tija na kupunguza utegemezi katika bajeti ya Serikali; kuimarisha utawala bora na uwajibikaji katika taasisi na mashirika ya umma, kufanya Tafiti na Uchambuzi wa Kiuchumi na Uwekezaji wa Taasisi za Umma kwa lengo la kubaini fursa za uwekezaji pamoja na fursa za ufadhili wa uwekezaji na kuboresha mseto wa uwekezaji (investment portfolio mix) wa Serikali kupitia marekebisho ya kimuundo (restructuring) na upanuzi wa uwekezaji wenye tija.

4.5 Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji

4.5.1 Kuanzisha Mpango wa Kupima Utendaji wa Sekretariati za Mikoa kwa Kuzingatia Kigezo cha Kuhamasisha, Kuwezesha na Kuhudumia Uwekezaji na Kukuza Biashara

107.Mheshimiwa Spika, katika kuchochea uboreshaji wa mazingira ya biashara na uwekezaji, Serikali itaanzisha programu ya kuvutia uwekezaji katika kila mkoa. Kupitia programu hiyo, Mikoa itapimwa kwa kuzingatia vigezo vya kuhamasisha, kuwezesha, kulinda na kuhudumia wawekezaji. Lengo ni kupima maendeleo

ya maboresho ya mazingira ya biashara na uwekezaji kwa ngazi ya mikoa na kulinganisha utendaji kati ya sekta mbalimbali kwa kuzingatia maeneo ya kijiografia. Motisha itatolewa kwa Mikoa itakayofanya vizuri ili kuwa na muendelezo wa uboreshaji wa mazingira ya biashara na uwekezaji nchini.

4.5.2 Kuandaa Mapendekezo ya Sheria ya Uwezeshaji Biashara

108.Mheshimiwa Spika, Ofisi imepanga kuandaa Mapendekezo ya Sheria ya Uwezeshaji Biashara (*Business Facilitation Act*) itakayosaidia kurahisisha majukumu ya udhibiti; kudhibiti adhabu na ukaguzi usio wa lazima; na kusaidia urasimishaji wa biashara na kuongeza wigo wa kodi. Sheria hii itatumika kama chachu ya kuboresha mazingira ya uwekezaji na kuongeza ushindani wa nchi kimataifa.

4.5.3 Kukamilisha na kuanza utekeleza Mkakatai wa Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji

109.Mheshimiwa Spika, Kwa mwaka wa fedha 2026/2027, Ofisi itakamilisha na kuanza utekelezaji wa **Mkakatai wa Kuimarisha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji**, kwa lengo la kuondoa vikwazo vinavyokwamisha uanzishwaji na uendeshaji wa biashara na uwekezaji.

4.6 Kuimarisha Sekta Binafsi Katika kuchukua nafasi yake kama injini ya maendeleo ya uchumi

110.Mheshimiwa Spika, Mageuzi ya uchumi wa Tanzania hayatachochewa tu na sera tunazoziaandaa, bali pia na uimara, ushindani, na imani ya sekta yetu binafsi. Ni wakati sasa wa kuelekeza nguvu zetu katika utekelezaji madhubuti, uratibu thabiti, na matokeo yanayopimika. Ushirikiano kati ya Serikali na sekta binafsi unabaki nguzo kuu ya maendeleo ya taifa, na utekelezaji wa vipaumbele hivi kwa mwaka wa fedha 2026/27

unalenga kuhakikisha Tanzania inachukua nafasi thabiti kikanda na kimataifa, ikichochea ukuaji wa uchumi, ajira, na uwekezaji endelevu.

- 111. *Mheshimiwa Spika***, katika kutekeleza fikra hizi za kimageuzi, Ofisi itahakikisha inaimarisha ushirikishwaji jumuishi wa Wajasiriamali Wadogo sana, wadogo na wakati (Micro, Small, Medium Enterprises – MSMEs), vijana, wanawake, na wadau wa ngazi zote kutoka ngazi ya Taifa hadi Wilayani. Aidha, Ofisi inaiona Sekta Binafsi kama mbia muhimu katika kuchochea ukuaji wa uchumi na maendeleo nchini. Hivyo, Ofisi itafanya tathmini na kuandaa Taarifa ya Hali ya Sekta Binafsi Tanzania (*The State of Private Sector in Tanzania Report*) ili kutoa takwimu na uchambuzi unaotegemea ushahidi, kufuatilia utendaji na matokeo ya mageuzi, na kusaidia maamuzi ya kitaifa ya mipango na sera.
- 112. *Mheshimiwa Spika***, wakati umefika sasa wa kufanya mageuzi ya msingi katika mfumo wa majadiliano kati ya Serikali na sekta binafsi; hatuwezi kuendelea na mfumo usio jumuishi unaowaacha pembeni wahusika wakuu wa uchumi wetu ambao ni biashara ndogo na za kati, sekta isiyo rasmi, vijana, wanawake na watu wenye ulemavu kwa sababu bila kuwapa nafasi ya moja kwa moja katika maamuzi, tunazuia kwa mikono yetu wenyewe kasi ya ukuaji wa uchumi na kupunguza tija ya sera tunazozitunga.
- 113. *Mheshimiwa Spika***, Taasisi za Sekta Binafsi zinapaswa kuwa chombo madhubuti chenye uwakilishi wa kitaifa kuanzia ngazi ya Mikoa na Serikali za Mitaa, kinachokusanya na kuwasilisha sauti halisi ya wafanyabiashara na wawekezaji wa Tanzania, na kinachotumia ushahidi na takwimu katika kufanya maamuzi yenye matokeo ya haraka na yanayopimika. Ofisi itaboresha mifumo ya majadiliano kati ya Serikali na Sekta Binafsi kwa kuhakikisha uwakilishi jumuishi na ufuataliaji madhubuti wa utekelezaji wa makubaliano ya maboresho.

4.7 Kuratibu Programu za Kuondoa Umasikini

114. *Mheshimiwa Spika*, nchi yetu ina programu mbalimbali za kuondoa umasikini ambazo zimekuwa zikiratibiwa na kutekelezwa na sekta mbalimbali. Katika kutekeleza jukumu lake jipya ililokasimiwa, Ofisi itafanya uchambuzi wa kina wa programu zinazotekeleza afua zinazolenga kuondoa umasikini nchini ambazo zinatekelezwa kupitia sekta husika. Aidha, Ofisi kwa kushirikiana na Taasisi za utafiti, itaandaa Taarifa ya Hali ya Umasikini nchini kwa lengo la kutambua ni kwa kiasi gani programu zinazotekelezwa zimechangia katika kuondoa umasikini.

115. *Mheshimiwa Spika*, Ili kuwa na uratibu thabiti wa programu za kuondoa umasikini nchini, Ofisi itaandaa Mfumo wa Kitaifa wa Ufuatiliaji wa Umaskini (National Poverty Monitoring Framework). Mfumo huo, pamoja na mambo mengine, utajumuisha: viashiria vya kupima umaskini, mifumo ya ukusanyaji wa takwimu, uratibu wa taasisi, uchambuzi na utoaji wa taarifa, pamoja na matumizi ya matokeo katika kupanga na kutekeleza sera na bajeti. Viashiria hivyo vitasaidia kuhakikisha kuwa taarifa sahihi zinapatikana na kutumika katika kufanya maamuzi kwa maendeleo ya nchi yetu.

5. MAPENDEKEZO YA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA 2026/27

116. Mheshimiwa Spika, ili kuweza kutekeleza vipaumbele vya Mpango wa Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji kwa mwaka 2026/27, sasa ninaomba kuwasilisha rasmi Mapendekezo ya Mapato na Matumizi ya Ofisi kwa mwaka 2026/27 kwa muhtasari ufuatao:

5.1 Mapato

117. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2026/27 Ofisi kupitia Ofisi ya Msajili wa Hazina – Fungu 007 imepangiwa kukusanya na kuchangia kwenye Mfuko Mkuu wa Serikali jumla ya **Shilingi trilioni 1.79** kutoka kwenye vyanzo vya mapato yasiyo ya kodi kupitia gawio, michango ya **asilimia 15** ya mapato ghafi, gawio, mapato yatokanayo na Mfumo wa Usimamizi wa Mawasiliano ya Simu Tanzania (TTMS); rejesho la riba na mikopo, ziada na mapato mengineyo.

5.2 Matumizi

118. Mheshimiwa Spika, Ofisi Rais, Mipango na Uwekezaji na Taasisi zilizo chini yake inaliomba Bunge lako tukufu lipokee, lijadili na kuidhinisha jumla ya **Shilingi 144,850,349,000** ikiwa **Shilingi 126,018,699,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **Shilingi 18,831,650,000** kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo kwa mwaka 2026/27. Uchambuzi wa kina wa matumizi kwa kila Fungu umeainishwa katika **Jedwali Na. 1**.

Jedwali Na. 1: Matumizi kwa Fungu 11; 07; na 66

Na. Fungu 011: Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji		
i)	Matumizi ya Kawaida	26,244,864,000
	Matumizi ya Miradi ya Maendeleo	9,141,447,000
	Jumla Ndogo A	35,386,311,000
Fungu 066: Tume ya Taifa Mipango		
ii)	Matumizi ya Kawaida	39,322,083,000
	Matumizi ya Miradi ya Maendeleo	9,319,512,000
	Jumla Ndogo	48,641,595,000
Fungu 07: Ofisi ya Msajili wa Hazina		
iii)	Matumizi ya Kawaida	60,451,752,000
	Matumizi ya Miradi ya Maendeleo	370,691,000
	Jumla Ndogo	60,822,443,000
Jumla Kuu – Matumizi ya Kawaida		126,018,699,000
Jumla Kuu – Matumizi ya Miradi ya Maendeleo		Sh. 18,831,650,000
Jumla Kuu kwa Mafungu Yote		144,850,349,000

6. HITIMISHO

119. Mheshimiwa Spika, kama nilivyotangulia kusema awali, Mkutano huu wa Bunge la Bajeti ni wa kwanza katika kuanza utekelezaji wa Dira 2050 na Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Muda Mrefu (LTTP 2050), Mpango wa Nne wa Taifa wa Maendeleo (FYDP IV) na Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Mwaka 2026/27. Pia, ni mkutano wa kwanza katika kuanza utekelezaji wa Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi 2025 kupitia bajeti mbalimbali za kisekta. Tunalo jukumu kubwa katika kuweka misingi imara ya kufikiwa kwa malengo na matarajio ya Dira 2050.

120. Mheshimiwa Spika, Ninapohitimisha hotuba yangu, ninaomba kusisitiza mambo Matano.

- Mosi, ni kweli nchi yetu imejaliwa raslimali nyingi za asili, ikiwemo ardhi, madini, maji, misitu, na Wanyama. Hata hivyo, ili raslimali hizi zilete tija na kuchochea maendeleo ya uchumi ni lazima zikutane na mitaji na teknolojia. Hivyo, basi tusiogope wala kuona aibu kutumia mitaji na teknolojia kutoka nje kwa lengo la kuendeleza raslimali zetu katika kufanikisha malengo yetu ya kiuchumi na kijamii. Kufanikisha tunahitaji kuendelea kuelimisha miongoni mwa watendaji wa serikali na jamii kwa ujumla katika kuendelea kuimarisha mazingira ya biashara na uwekezaji ili wawekezaji walete mitaji na teknolojia nchini.
- Pili, ni muhimu kuendelea kuimarisha ushirikiano kati ya sekta ya umma na sekta binafsi katika kutekeleza malengo yetu ya kiuchumi. Ni muhimu kwa sekta ya umma na sekta ya umma tukajiona kuwa timu moja inayohitaji. Ushindi wa timu moja hutegemea ushirikiano wa wachezaji. Tuwe na lengo na juhudi za pamoja; tukiwa na sauti moja tutakuwa na wimbo mzuri wenye mvumo.

- Tatu, ni muhimu tujenge uthubutu wa kujaribu mapya na kujenga utamaduni wa kutenda
- Nne, Dhima ya uongozi wowote hatimaye ni maendeleo ya uchumi na maisha ya watu. Hivyo, kila hatua tunayochukua na kila nadharia tunayoifikiria ilenge katika kukuza uchumi na kuboresha maisha ya watu. Hili ni somo ambalo hata Mwalimu Nyerere alijifunza baada ya kutoka katika madaraka. Kwa maneno yake alipata kusema: *if I were to become president again, I am sure we could do a lot of things". "I have learnt one important lesson. Wherever I have gone, I have been reminded that you can't have a good philosophy, idea or theory to restructure a society if that philosophy, idea or theory is not translated into the tummy, bread and butter".*
- Tano, sisi ni Taifa linalomuamini Mungu na tunamuomba sana Mungu kila siku. Hili ni jambo jema sana. Hata hivyo, lazima tutambue kuwa maendeleo hayateremshwi na Mungu. Viongozi na wananchi lazima kujenga imani kwamba maendeleo ni matokeo ya bidii ya kazi. Tujenge utamaduni na nidhamu ya kuchapa kazi kama njia pekee ya kupata maendeleo yetu kama wanadamu, kama jamii na kama Taifa.

121. Mheshimiwa Spika, Nihitimishe kwa kuwashukuru watendaji wote wa Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji na Taasisi zake kwa kufanikisha maandalizi ya Hotuba ya Bajeti ninayoiwasilisha. Kwa umuhimu wao ninaomba niwataje kama ifuatavyo: **Mheshimiwa Dkt. Pius Stephen Chaya (Mb)**, Naibu Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji; **Dkt. Tausi Mbaga Kida**, Katibu Mkuu – Mipango na Katibu Mtendaji wa Tume ya Taifa ya Mipango; **Dkt. Fred Matola Msemwa**, Katibu Mkuu – Uwekezaji; **Ndugu Nehemiah Kyando Mchechu**, Msajili wa Hazina; **Ndugu Gilead John Teri**, Mkurugenzi Mkuu wa Mamlaka ya Uwekezaji na Maeneo Maalum ya Kiuchumi Tanzania; **Menejimenti na Watumishi wote** wa Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji. **Asanteni sana kwa ushirikiano wenu!**

122.Mheshimiwa Spika, Ninawashukuru wadau wa ndani na nje ya nchi kwa michango yao iliyosaidia kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji, pamoja na taasisi zilizo chini yake wakiwemo: Benki ya Dunia; Umoja wa Ulaya; Shirika la Umoja wa Mataifa la Kuhudumia Watoto (UNICEF); TradeMark Afrika; Gatsby Africa; Sekta Binafsi ya Tanzania (TPSF); Chemba ya Biashara ya Taifa (TNCC); na Shirikisho la wenye Viwanda Tanzania (CTI).

Aidha, Ofisi inazishukuru Wizara zote za Kisekta, Idara Zinazojitegemea, Taasisi, Mashirika ya Umma na Wakala za Serikali (MDAs); Sekretarieti za Mikoa (RSs); na Mamlaka za Serikali za Mitaa (LGAs) ambazo zimekuwa zikiwezesha Ofisi kutekeleza majukumu yake yanayohusu mipango na uwekezaji kwa nyakati tofauti. Ushirikiano wenu umechangia katika kuimarisha mipango ya kitaifa na sekta ya uwekezaji kupitia utekelezaji wa afua mbalimbali za kuboresha mazingira ya biashara na uwekezaji nchini.

123.Mheshimiwa Spika, kwa umuhimu wa kipekee kabisa, ninayashukuru makampuni mbalimbali, ya ndani na kutoka nje ya nchi, yaliyowekeza na yanayoendelea kuwekeza nchini mwetu. Uwekezaji wao ndio roho ya uchumi wa nchi yetu. Tunawatambua, tunawathamini na tutaendelea kuwapa kila aina ya huduma wanayohitaji ili waendeleo kufanikiwa katika uwekezaji wao kwani kufanikiwa kwao ndio kufanikiwa kwetu kama nchi.

124.Mheshimiwa Spika, Hotuba hii inapatikana pia katika tovuti ya Ofisi ambayo ni www.popi.go.tz

125.Mheshimiwa Spika, Baada ya maelezo hayo, sasa ninaomba Bunge likubali kujadili na kupitisha makadirio ya mapato ya **Shilingi 1,792,228,000,000** na matumizi ya jumla ya **Shilingi 144,850,349,000** kwa ajili ya Ofisi ya Rais, Mipango na

Uwekezaji kwa mwaka 2026/27. Kati ya kiasi hicho, **Shilingi 126,018,699,000** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **shilingi 18,831,650,000** kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.

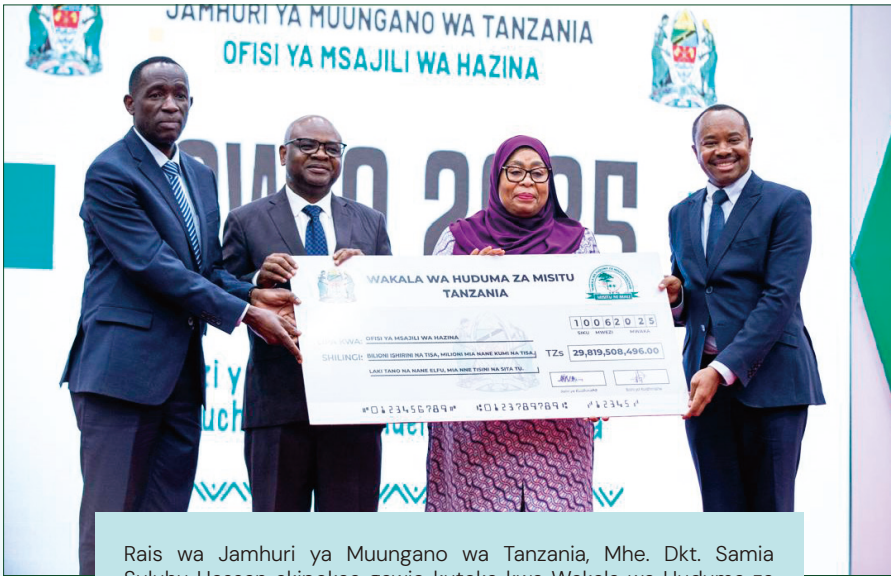
126.Mheshimiwa Spika, Ninaomba kutoa hoja.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan akizungumza katika mjadala uliohusu mada ya “Serikali na Mustakabali wa Uwekezaji Mtazamo wa Afrika” kwenye Jukwaa la Serikali za Dunia (WGS2026), Madinat Jumeirah, Dubai, Umoja wa Falme za Kiarabu (UAE) tarehe 4 Februari, 2026.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan akimkabidhi Dira 2050, mwanafunzi wa shule ya msingi ikiwa ni ishara ya maendeleo jumuishi na ustawi wa pamoja.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan akipokea gawio kutoka kwa Wakala wa Huduma za Misitu Tanzania katika hafla ya kupokea gawio kutoka kwa Taasisi mbalimbali nchini kwa mwaka 2025.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan akiwa na viongozi mbalimbali wa kitaifa wakionesha Dira 2050 baada ya kuzinduliwa jijini Dodoma tarehe 17Julai, 2025.

Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji Prof. Kitila Mkumbo (kushoto) akiwa na Waziri wa Kilimo Daniel Chongolo (kulia) katika ziara ya kutembelea sekta ya sukari nchini.

Naibu Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji Dkt. Pius Chaya akionesha Mpango wa Maendeleo wa Miaka Mitano (5) kwenye Muhadhara wa Kitaaluma uliojadili masuala ya mipango nchini katika Chuo cha Mipango, Dodoma.

VIAMBATISHO

Kiambatisho Na. 1: Miradi Iliyosajiliwa na TISEZA Kisekta Kuanzia Julai 2025 hadi Machi, 2026

Sekta	Idadi Miradi	Idadi Ajira	Mtaji (\$M)
Huduma za Viwandani	311	39,138	2,902.01
Usafirishaji	86	12,338	672.50
Ujenzi wa Majengo	79	31,625	870.15
Uutalii	67	4,344	1,028.11
Kilimo	51	6,665	190.94
Huduma	16	880	43.64
Ujenzi wa Miundombinu	15	15,240	555.44
Madini	12	553	306.79
Nishati	8	479	106.56
Rasilimali Watu	5	407	11.62
Mawasiliana	3	177	125.26
Kompyuta	2	82	5.15
Huduma za Fedha	1	7	1.92
Jumla	656	111,935	6,820.09

Chanzo: TISEZA

Kiambatisho Na. 2: Miradi Iliyosajiliwa na TISEZA Kimkoa Kuanzia Julai 2025 Machi, 2026

Mkoa	Idadi ya Miradi	Mtaji (\$M)	idadi Ajira
Dar-es-salaam	228	2,389.19	25,906
Pwani	139	1,485.37	56,759
Arusha	48	515.67	3,545
Dodoma	27	233.30	2,828
Mwanza	27	249.92	2,681
Mara	19	64.43	1,571
Geita	17	48.75	748
Shinyanga	15	91.74	865
Kilimanjaro	14	89.22	1,212
Mbeya	14	83.62	710
Songwe	14	153.71	756
Iringa	13	34.66	760
Tanga	13	91.08	1,626
Mtwara	11	844.73	4,049
Dar Es Salaam	10	49.85	2,557
Morogoro	9	47.92	347
Njombe	7	111.75	1,328
Kagera	6	8.96	518
Singida	6	39.58	493
Kigoma	5	23.23	1,472
Katavi	3	3.62	286
Manyara	3	13.80	270
Lindi	2	6.22	78
Simiyu	2	4.97	180
Tabora	2	10.83	120
Rukwa	1	120.00	95
Ruvuma	1	3.97	175
Jumla	656	6,820.09	111,935

Chanzo: TISEZA

Kiambatisho Na. 3: Orodha ya Baadhi ya Miradi ya Uwekezaji ya Kimkakati

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASICHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
1.	HENGYA CEMENT (T) CO. LTD (TANGA)	Kiwanda cha kuzalisha saruji	Dola za Marekani Milioni 530	(i) Ajira za moja kwa moja 686 na kuzalisha ajira zaidi ya 5,000 kwa kupitita mzunguko wa thamani (Value Chain) (ii) Mradi utakapokamiliika kiasi cha Tani 3.5 Milioni kitazalishwa kwa mwaka
2.	KEDA (TANZANIA) CERAMICS COMPANY LIMITED (PWANI)	Kiwanda cha kuzalisha vioo 'float glass,	Dola za Marekani Milioni 309	(i) Hadi sasa mradi huu umewekeza zaidi ya Dola za Kimarekani milioni 108.8 (ii) Kiwango cha kodi za moja kwa moja zilizolipwa ni zaidi ya Dola za Kimarekani 380,186 na kodi zisizo za moja kwa moja ni Dola za Kimarekani 342,000 (iii) Mradi utakapo kamiliika utatyoa ajira 8000 za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja (iv) Mradi ukikamiliika unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 100 kwa mwaka. (v) Mradi ukikamiliika unategemea kuokoa fedha za kigeni takribani Dola za Kimarekani Milioni 21.6 kwa mwaka
3.	SHIFA PAN AFRICAN HOSPITAL LIMITED (DAR ES SALAAM)	Ujenzi wa hospitali ya kisasa	Dola za Marekani Milioni 50	(i) Mradi umewekeza zaidi ya Dola za Kimarekani milioni 15 (ii) Mradi umechangia mapato ya moja kwa moja zaidi ya Dola za Kimarekani 443,562 na kodi zisizo za moja kwa moja ni Dola za Kimarekani 342,000 (iii) Ajira 6,800 za moja kwa moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja (iv) Mradi ukikamiliika unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni tatu (3) kwa mwaka. (v) Mradi ukikamiliika unategemea kuokoa fedha za kigeni takribani Dola za Kimarekani Milioni 48 kwa mwaka, ambazo zingetumika kupeleka wagonjwa nje ya nchi.

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
4.	KAMAKA CO.LTD (PWANI)	Kongani ya viwanda	Dola za Marekani Milioni 50.8	<p>(i) Mradi huu umewekeza zaidi ya Dola za Kimarekeani milioni 10.4</p> <p>(ii) Kodi za moja kwa moja zilizoilipwa ni zaidi ya Dola za Kimarekani milioni 1.52 na kodi zisizo za moja kwa moja ni Dola za Kimarekani 95,000</p> <p>(iii) Ajira za moja kwa moja na ajira zisizo za moja kwa moja 228,300</p>
5.	SAPPHIRE FLOAT GLASS COMPANY LIMITED (PWANI)	Kiwanda cha kutengeneza vioo 'float glass,	Dola za Marekani Milioni 311	<p>(i) Mradi huu umewekeza zaidi ya Dola za Kimarekeani Milioni 151.04</p> <p>(ii) Kiwango cha kodi za moja kwa moja zilizoilipwa ni Dola za Kimarekani milioni 4.22 na zisizo za moja kwa moja ni Dola za Kimarekani milioni 1.09</p> <p>(iii) Mradi ukiamilika unategemea kuokoa fedha za kigeni takribani Dola za Kimarekani Milioni 54.75 kwa mwaka.</p> <p>(iv) Mradi ukiamilika unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 164.25 kwa mwaka.</p>
6.	CAMEL GAS (T) CO. LTD (DAR ES SALAAM)	Ujenzi wa miundombinu ya kuhifadhi mafuta	Dola za Marekani Milioni 150	<p>(i) Makadirio ya mapato ya moja kwa moja kwa Serikali kama ifuatavyo:</p> <p>i. Kodi ya makampuni(Corporate tax) takribani Dola za Marekani 7,500,000;</p> <p>ii. PAYE (Kodi ya mapato kwa wafanyakazi ni takribani Dola za Marekani 270,000;</p> <p>iii. Kodi za ushuru wa torodha/ tozo ni Shilingi Billioni 1.4</p> <p>iv. Kodi za Jiji ni Dola za Marekani 480,000</p> <p>(ii) Makadirio ya mapato yasio ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani Milioni 1.4 kwa mwaka.</p> <p>(iii) Mradi ukiamilika unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 17.3 kwa mwaka.</p> <p>(iv) Ajira za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 2,500 na ajira zisizo za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 150</p> <p>Mradi unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 400 kwa mwaka.</p>

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
7.	MAWENI LIMESTONE LIMITED (TANGA)	Kiwanda cha kutengeneza Saruji na uzalishaji wa Clinker	Dola za Marekani Milioni 370	<p>(i) Mradi utachangia kwa wastani mchango wa mapato ya moja kwa moja kwa Serikali Dola za Marekani Milioni 24 kwa mwaka na mapato yasiyo ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani Milioni 23 kwa mwaka</p> <p>(ii) Kuokoa fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 23 ambazo zingetumika kuagiza bidhaa au huduma kutoka nje kwa mwaka</p> <p>Ajira za moja kwa moja zaidi ya 702 zimeshazalishwa na zisizo za moja kwa moja zaidi ya 2,000 zimezalishwa na mradi</p>
8.	KINGLION INVESTMENT COMPANY LIMITED (PWANI)	Uzalishaji wa Mabati	Dola za Marekani Milioni 61,48	<p>(i) Ajira za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 400 na ajira zisizo za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 5,050</p> <p>(ii) Makadirio ya Mapato kwa Serikali kwa mwaka ni kama ifuatavyo:-</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Kodi ya Makampuni ni Dola za Marekani Milioni 5.2 ii. Kodi ya Ongezeko la Thamani – VAT ni Dola za Marekani Milioni 29.4; iii. PAYE ni Dola la Marekani Milioni 0.16 iv. Tozo ya ujuzi ni – Dola za Marekani Milioni 0.064 v. City Service levy –Dola la Marekani 341,000 <p>(iii) Makadirio ya mchango wa mapato, tozo na ushuru yasiyo ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani Milioni Moja (1) kwa mwaka</p>

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
9.	EAST AFRICA COMMERCIAL AND LOGISTICS CENTER (EALCLC LIMITED) (DARES SALAAM)	Ujenzi wa Majengo ya Kibiashara	Dola za Marekani Millioni 110	<p>(i) Ajira za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 2,000 na ajira zisizo za moja kwa moja zitakazotokana na mradi 55,000</p> <p>(ii) Makadirio ya mchango wa mapato ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani 8.19 milioni kwa mwaka</p> <p>(iii) Makadirio ya mchango wa mapato ya kodi isiyo ya moja kwa moja kwa serikali ni takribani Dola za Marekani Milioni 0.17 kwa mwaka</p> <p>Mradi ukikamilika unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 150 kwa mwaka kutokana na biashara ya bidhaa za transit na re-export</p>
10.	GSM Tanzania Limited (DARES SALAAM)	Uzalishaji wa Vinywaji	Dola za Marekani Millioni 101	<p>(i) Ajira za moja kwa moja zitakazotokana na ujenzi na uendeshaji wa kiwanda ni 3000 na ajira zisizo za moja kwa moja zitakazotokana na ujenzi na uendeshaji wa kiwanda ni 15,000</p> <p>(ii) Mradi ukikamilika utachangia kiasi cha Dola za marekani 3.5 milioni kama mapato ya fedha za kigeni</p> <p>(iii) Mradi utakapoanza kufanya kazi kwa ukamilifu utachangia kodi, tozo na mapato mbalimbali ya taifa kwa kiasi cha Dola za Marekani 17.1 Milioni kwa mwaka;</p> <p>(iv) Mradi ukikamilika utachangia upatikanaji wa fedha za kigeni kiasi cha Dola za Marekani 3.5 Milioni;</p> <p>(v) Mradi utachochea kukuza ujuzi na utaalum kwa Watanzania kupitia teknolojia inayotumika katika uzalishaji ambayo ni rafiki na utunzaji wa mazingira</p> <p>(vi) Mradi uta toa ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja 18,000;</p> <p>(vii) Kutakuza na kuchochea ukuaji wa biashara za chini na katika kuongeza dhamani ya uzalishaji unaofanyika katika sekta husika;</p> <p>(viii) Mradi utakuwa programu za kusaidia jamii inayozunguka mradi (Corporate Social Responsibility)</p>

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
11.	SHAFI AGRO LIMITED TANZANIA (IRINGA)	Usindikaji Wa Maziwa	Dola za Marekani Milioni 53	<p>(i) Mradi utachangia kodi, tozo na mapato mbalimbali kiasi cha Dola za Marekani 9.54 milioni kwa mwaka;</p> <p>(ii) Mradi ukiamilika utachangia kiasi cha Dola za Marekani 2.8 milioni kama mapato ya fedha za kigeni</p> <p>(iii) Kutoa ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja 11,000;</p> <p>(iv) Kukuza biashara ndogo na za kati;</p> <p>(v) Kuwashirikisha zaidi ya wafugaji 2,000 katika out-grower programs – ununuzi wa mahindi kutoka kwa wakulima wanaozunguka mradi pamoja na kuwawekea miundombinu ya umwagiliaji.</p> <p>Mradi una programu za kusaidia jamii inayozunguka mradi (Corporate Social Responsibility)</p>
12.	KILIMANJARO INDUSTRIAL PARK LIMITED (DAR ES SALAAM)	Kongani ya Viwanda	Dola za Marekani Milioni 200.02	<p>(i) Mradi utakapoanza kufanya kazi kwa ukamilifu utachangia kodi, tozo na mapato mbalimbali kwa Serikali kiasi cha Shilingi 397.1 Milioni kwa mwaka;</p> <p>(ii) Mradi ukiamilika utachangia kiasi cha Dola za Marekani Bilioni 175 kama mapato ya fedha za kigeni;</p> <p>(iii) Viwanda vitakavyoanzishwa kwenye kongani vitachoecha ukuaji wa soko kwa malighafi zinazozalishwa kwa wingi nchini; na Mradi utachoecha kukuza ujuzi na utaalam kwa Watanzania kupitia teknolojia inayotumika na chuo cha ufundi stadi kitakachoingwa katika kongani hiyo.</p>

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
13.	KIOO LIMITED (DAR ES SALAAM)	Uzalishaji wa bidhaa za kioo	Dola za Marekani Milioni 340	(i) Ajira za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 1,600 na ajira zisizo za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 5,751 (ii) Kuleta teknolojia ya Furnace, Distributor, Forehearths, IS Machines, Hot Coating, Carousel inspection machines, and Furnace bricks. (iii) Makadirio ya mapato ya moja kwa moja na yasiyo ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani Milioni 25 kwa mwaka. Mradi unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 100 kwa mwaka.
14.	HEROCEAN ENTERPRISES (T) LIMITED (PWANI)	Ujenzi wa Kongani za Viwanda.	Dola za Marekani Milioni 50	(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja ni 3,000 (ii) Teknolojia ya uzalishaji wa nishati ya kijani, mfano, uhifadhi wa umeme mdogo wa nguvu ya jua (Offgrid Solar Inverter and Rack Mount Battery) . (iii) Makadirio ya mapato ya moja kwa moja kwa Serikali ni Dola za Marekani Milioni Moja (1) Makadirio ya mapato yasio ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani 500,000.
15.	AIRTEL TANZANIA PLC (TANZANIA BARA)	Ujenzi wa miundombinu ya mawasiliano ya simu	Dola za Marekani Milioni 480	(i) Ajira za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 825 na Ajira zisizo za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 350,000 Teknolojia ya 5G itatumika
16.	TOP CROP TANZANIA LIMITED (PWANI & MOROGORO)	Kilimo cha Ndizi na Mafuta ya Mawese	Dola za Marekani Milioni 370	(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja 8,000 (ii) Teknolojia itakayotumika: Tissue culture laboratory and modern packhouse facility. (iii) Kuzalisha Tani 400,000 za ndizi na Tani 158,000 za mafuta ghafi ya mawese hadi kufikia mwaka 2035. Mradi unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 166 hadi kufikia mwaka 2035.

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
17.	SOTTA MINING CORPORATION LIMITED (MWANZA)	Uchenjauaji wa Madini ya dhahabu (Gold Processing)	Dola za Marekani Milioni 364	(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa 2,536 (ii) Mradi unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 365 kwa mwaka. (iii) Teknolojia itakayotumika: (Kuchenjua mashapo ya dhahabu (gold ore) na kuzalisha mikuo ya dhahabu (gold-bars) kwa kutumia teknolojia ya SABC (Semi-Autogenous Ball Mill Crusher) milling circuit followed by CIL (Carbon-in-Leach) extraction and gold smelting to gold bars. (iv) Makadirio ya mapato ya moja kwa moja kwa Serikali kwa mwaka ni kama ifuatavyo: i. Mrabaha ni takribani Dola za Marekani Milioni 22; ii. Kodi ya mapato ni takribani Dola za Marekani Milioni 37.5; (v) Makadirio ya mapato yasio ya moja kwa moja kwa Serikali ni kama ifuatavyo: i. Ushuru wa ukaguzi ni takribani Dola za Marekani Milioni 4. Ushuru wa huduma ni takribani Dola za Marekani Milioni 1.
18.	EAGLE AGROTECH TANZANIA LIMITED (MOROGORO)	Kilimo cha Miwa na Uzalishaji wa sukari	Dola za Marekani Milioni 264	(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja noi 18,770 (ii) Mradi huu umewekeza zaidi ya Dola za Marekani Million 3.9. (iii) Eneo la Ardhi ambalo limesha endelezwa zaidi ya Hekta 100. Hadi sasa uwekezaji huu umechangia kodi zaidi ya Dola za Marekani 40,000 na kodi zisizokuwa za moja kwa moja (Indirect Taxes) ni Dola za Marekani 500,000.
19.	SONGEE SUKARI LIMITED (RUVUMA)	Kilimo cha Miwa na Uzalishaji wa sukari	Dola za Marekani Milioni 352	(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja 21,000 Mradi unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 100 kwa mwaka zitakazo tokana na mauzo ya sukari, ethanol, pamoja na umeme.

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
20.	WIH TANZANIA CEMENT LIMITED (KIGOMA)	Uzalishaji Wa Saruji	Dola za Marekani Milioni 80	<p>(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja ni 1035</p> <p>(ii) Makadirio ya mapato ya moja kwa moja na yasiyo ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani Milioni 10 kwa mwaka.</p> <p>Mradi unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 2 kwa mwaka.</p>
21.	ATN ENERGY COMPANY (DAR ESSALAAM & TANGA)	Ujenzi wa Miundombinu ya Uhifadhi wa Petroli na Gesi Ya Kupikia	Dola za Marekani Milioni 370	<p>(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 202,000</p> <p>(ii) Makadirio ya mapato ya moja kwa moja na yasiyo ya moja kwa moja kwa Serikali ni takribani Dola za Marekani Milioni 30 kwa mwaka.</p> <p>(iii) Teknolojia itakayotumika: Mounded Bullets & Accessories, Bullet corrosion safety fittings, pumps and petroleum piping, electrical system, and cubbing</p> <p>Mradi ukikamilika unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 20 kwa mwaka.</p>
22.	MINERAL ACCESS SYSTEMS TANZANIA LIMITED (MBEYA)	Uchenjuaaji wa Madini ya Kopa (Copper Leaching)	Dola za Marekani Milioni 55.5	<p>(i) Kiasi cha mtaji kiliwekezwa hadi sasa ni zaidi ya Dola za marekani Milioni 3.1</p> <p>(ii) Ujenzi wa barabara wa kilometa nane kutoka barabara kuu kwenda kwenye mgodini</p> <p>(iii) Kuna magari sita aina ya excavators yenye ukubwa wa tani 20, malori 15 yenye ujazo wa mita za mraba 19, katapila, magari mawili ya kubeba maji, greda na drill rig kwa ajili ya utafiti;</p> <p>(iv) Wafanyakazi 65 wa moja kwa moja wameshaajiriwa na wasio wa moja kwa moja ni 240</p> <p>(v) Uwezo wa uchimbaji kwa sasa ni tani 20,000 za kopa ghafi kwa mwezi</p> <p>Mradi unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani 11,205,000 kwa mwaka zitakazo tokana na mauzo ya kopa iliyoongezwa thamani.</p>

NA.	JINA LA KAMPUNI	AINA YA MRADI	KIASI CHA UWEKEZAJI	MANUFAA YA MRADI
23.	UNIVERSITY MEDICAL SCIENCE AND TECHNOLOGY COMPANY LIMITED (UMST) (DAR ES SALAAM)	Ujenzi wa Chuo Kikuu cha Afya cha kisasa na Hospitali.	Dola za Marekani Milioni 52	<p>(i) Ajira za moja kwa moja na zisizo moja kwa moja zitakazotokana na mradi ni 2,650.</p> <p>(ii) Makedirio ya mapato ya kodi kwenda Serikalini ni zaidi ya Dola Milioni 5 kwa mwaka.</p> <p>(iii) Mradi ukikamilika unategemea kuingiza fedha za kigeni takribani Dola za Marekani Milioni 4 kwa mwaka.</p> <p>(iv) Kwa awamu ya kwanza (Ndani ya miaka mitano) mradi utakuwa na uwezo wa kudahili wanafunzi 1,000 kwa mwaka.</p> <p>(v) Kulaza wagonjwa 100 kwa siku.</p> <p>(vi) Mradi ukikamilika utakuwa unauwezo wa kudahili wanafunzi 4,730 kwa kutumia Vitivo 6.</p> <p>(vii) Kudahili wanafunzi 7,900 kwa kutumia Vitivo 17.</p> <p>(viii) Mafunzo ya Shahada na Stashahada ya Udaktari wa Binadamu, Meno, Famasia, Uguzi, Maabara ya Matibabu (Medical Laboratory), Teknolojia ya Matibabu (Biomedical Engineering). Mafunzo ya Shahada ya Uzamivu kwenye Medical Physiology, Pharmacy and Laboratory Sciences & Technology and Business Administration.</p>

Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji

Mji wa Serikali-Mtumba 1 Barabara ya Ardhi,
S.L.P. 104, 40403
DODOMA.

ps@popi.go.tz

+255 (026) 296 2384